

మధ్యలోనుండి కొద్దిదూరం పోతే బౌద్ధులకు సంబంధించిన అవశేషాలు, స్థూపాలు కనిపించినాయి. ఆచార్య నాగార్జునుడు అక్కడనే విశ్వవిద్యాలయం ఏర్పాటు చేసిండటం. అక్కడ ఉన్న మ్యూజియంలో బౌద్ధమతానికి చెందిన ఎన్నో కళా

ఖండాలను, వస్తువులను చూసినం. కొద్దిసేపు పార్కులో కూర్చొని అందరం కలిసి తిని స్త్రీమరులో తిరుగు ప్రయాణం అయినం. నాగార్జునసాగర్ చేరుకునేసరికి సాయంత్రం అయింది. అక్కడున్న దుకాణాల్లో గవ్వలతో చేసిన వస్తువులు కొనుక్కొని వరంగల్‌కు బయలు దేరినం.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ శైలజకు తల్లిదండ్రులు ఎట్లాంటి జాగ్రత్తలు చెప్పి ఉంటారో ఊహించి చెప్పండి.
- ★ ఇంత గొప్ప నిర్మాణం ఎట్లా కట్టారా! అనడం వెనుక ఆంతర్యం ఏమిటి?

II

తెల్లారేసరికి హనుమకొండ చేరుకున్నం. అక్కడ ముందుగ వేయిస్తంభాల గుడికి పోయినం. గుడి చాలావరకు శిథిలమైంది. కొన్ని స్తంభాలు మాత్రమే మిగిలినాయి. అయినా ఆ అద్భుతమైన కట్టడాలు ఎంత ముద్దుగున్నయో! అక్కడ పెద్ద

నందివిగ్రహం, శివలింగం ఉన్నాయి. అటుతర్వాత భద్రకాళి గుడికి పోయి అమ్మవారికి మొక్కుకొని వరంగల్ కోటకు చేరుకున్నం. అక్కడ స్వయంభూదేవాలయం, ఖుష్‌మహల్, నాట్యమండపం, ఆనాటి శిలాశాసనాలు, విగ్రహాలు కనిపించినాయి. ఎంత బాగున్నయో! అవన్నీ చూస్తుంటే ఇంత అందంగ రాతిశిల్పాలు ఎవరు చెక్కారో తెలుసుకోవాలన్న కోరిక కలిగింది. కాకతీయ చక్రవర్తులు రుద్రమదేవి,

ప్రతాపరుద్రుడు ఇక్కడి నుంచే పరిపాలన సాగించారని మా సార్లు చెప్పారు. రుద్రమదేవి గొప్ప వీరనారి అనీ శత్రురాజులతో యుద్ధం చేసి గెలిచిందనీ ఆ ప్రాంతాన్ని చక్కగా పరిపాలించిందనీ చెప్పారు. ఆ కోటంతా కలియ తిరుగుతూ గడిచిన చరిత్ర విషయాలు వింటుంటే మమ్ములను మేము మరిచిపోయి రాజుల కాలంలో ఉన్నమా! అని అనిపించింది. ఇక్కడ మన తెలంగాణ రాష్ట్ర చిహ్నం 'శిలాతోరణం' కనిపించింది. అది ఎంత బాగున్నదో! కాకతీయ రాజుల వైభవానికి అది గుర్తుగా నిలిచింది. ఆ కోటనుంచి నాకు రాబుద్ధికాలేదు. అక్కడి దుకాణాల్లో గొంగళ్ళు, తివాచీలు, పెంబర్తిలో తయారుచేసిన ఇత్తడి కళాఖండాలు కనిపించినాయి. వాటిని చూసి అక్కడినుండి బయలుదేరినం.

రామప్ప దేవాలయం చేరుకున్నం. ఆ గుడిని గణపతిదేవుని సేనాని రేచర్లరుద్రుడు కట్టించిందట! ఇక్కడున్న శిల్పాలు ఎంతో అందంగా ఉన్నాయి. ఆ శిల్పాలు మరిచిపోలేని అనుభూతిని కలిగించినాయి. అక్కడొక పెద్ద నందివిగ్రహం ఉన్నది. దాన్ని ఏ దిక్కు నుంచి చూసినా అది వారినే చూస్తున్నట్లు అనిపిస్తుంది. అదే దాని ప్రత్యేకత. అక్కడ రాతిపై చెక్కిన సింహాలు, ఏనుగులు, హంసల విగ్రహాలు కూడా నాకు బాగా నచ్చినాయి. కొన్ని విగ్రహాలు ధ్వంసం కావడం నాకు బాధ కలిగించింది. అక్కడి నుంచి రామప్ప చెరువుకు చేరుకున్నం. అది చాలా పెద్ద చెరువు. ఆ చెరువు నీళ్ళు తియ్యగ, కమ్మగ ఉన్నాయి. ఆరాత్రి అక్కడనే ఉండి తెల్లారుజామున కరీంనగర్ జిల్లాలో ఉన్న బొమ్మలగుట్టకు పోయినం.

తెలుగు భాషకు కీర్తిప్రతిష్ఠలను అందించిన ఆ ప్రదేశాన్ని చూడడం మా అందరికీ ఎంతో ఆనందాన్ని కలిగించింది. ప్రాచీన తెలంగాణా కవి జినవల్లభుడు రచించిన తొలి కందపద్యాలు ఇక్కడ శిలమీద చెక్కబడి ఉన్నవి. ఈ పద్యాల ఆధారంగనే మన తెలుగుభాషకు ప్రాచీన హోదా లభించిందట. అక్కడి నుండి సింగరేణి బొగ్గుగనులు చూడటానికి పోయినం. ఆ పరిసరాలను చూస్తుంటే

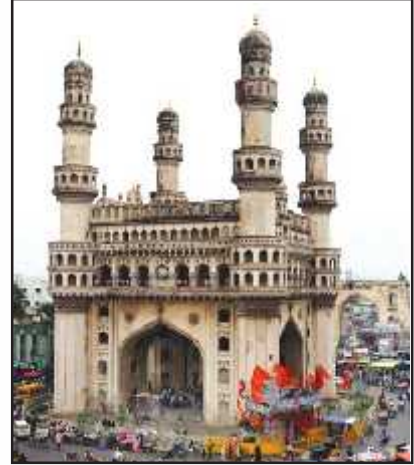
“సిరివెలుగుల విరజిమ్మే సింగరేణి బంగారం” అన్న పాట గుర్తుకొచ్చింది. మేమందరం అక్కడున్న బొగ్గుబావులను చూసినం. అక్కడ కార్మికులు పడుతున్న శ్రమను గురించి తెలుసుకున్నం. వీరి కష్టం మన ఇండ్లలో విద్యుత్ కాంతిగా మారిందని తెలిసి మనసులో వారికి ధన్యవాదాలు చెప్పుకున్నం. అక్కడినుంచి బయలుదేరి శాతవాహనుల రాజధానియైన కోటిలింగాల చేరుకున్నం. చుట్టూ గోదావరి కనిపించింది. చక్కని ఆహ్లాదకరమైన వాతావరణం కనిపించింది. గోదావరిలో స్నానం చేసి ఇసుకరేణువులతో ఏర్పడిన శివలింగాన్ని దర్శించు కున్నం. శాతవాహన వంశపు తొలిరాజు - శ్రీముఖుని నాణెములు అక్కడ దొరికినయట. ఆ విశేషాలన్నీ చూసేసరికి చీకటి పడింది. ఆ రాత్రి అక్కడే తిని హైదరాబాదుకు పోయినం.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ ఆనాటి విగ్రహాలకు శిలలను వాడినారు కదా! మరి ఈరోజుల్లో విగ్రహాల తయారీకి వేటిని వాడుతున్నారు?
- ★ “సింగరేణి కార్మికుల కష్టం మన ఇండ్లకు కాంతిగా మారింది” అంటే మీకేమి అర్థమైంది?

III

ఎప్పటినుంచో హైదరాబాద్ చూడాలన్న కోరిక తీరబోతున్నందుకు సంతోషంగ ఉన్నది. అక్కడ చూడవలసిన ప్రదేశాలెన్నో ఉన్నాయి. మొదట మేము చార్మినార్ కు చేరుకున్నం. ఆనాటి రాజు కులీకుతుబ్ షా ప్లేగువ్యాధి నిర్మూలనకు గుర్తుగా దీన్ని కట్టించిందట. అద్భుతమైన వాస్తుకళా నైపుణ్యంతో దీన్ని కట్టారు. నాలుగుదిక్కుల నాలుగు గోపురాలున్నాయి. వాటినే మినార్లు అంటరని తెలిసింది. చార్మినార్ ఎక్కి చూస్తే హైదరాబాద్ అంతా కనిపించింది. మనసు గాలిలో తేలిపోయింది. గాజులు, అలంకరణ వస్తువులు, బంగారపు దుకాణాలతో ఆ ప్రదేశం చాలా రద్దీగా ఉన్నది. తరువాత సాలార్ జంక్ మ్యూజియానికి పోయినం. అక్కడ ప్రాచీన వస్తువులను, పూర్వపు రాజులు వాడిన వస్తువులను ఎన్నింటినో భద్రపరిచారు. అవన్నీ చూస్తూ మా నోటు పుస్తకాలలో వాటి వివరాలు రాసుకున్నం. అక్కడున్న వాటన్నింటిలో తలుపుతీసి గంటకొట్టే గడియారం బొమ్మ చాలాబాగుంది. దాన్ని మళ్ళీ మళ్ళీ చూడాలని పించింది. ఆ తరువాత గోలుకొండ కోటకు పోయినం. కోటలో ముఖద్వారం దగ్గర మధ్యలో నిలబడి చప్పట్లుకొడితే ఆ చప్పుడు కోట పైభాగానికి వినిపించడం చాలా

గమ్మత్తనిపించే ముచ్చట. ఈసారి స్వాతంత్ర్యదినోత్సవ వేడుకలు ఈ కోటలోనే జరిగినాయి. మన తెలంగాణ రాష్ట్రం తొలి ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్‌రావు ఇక్కడనే జాతీయజెండాను ఎగురవేసిండు.

అక్కడినుంచి హుస్సేన్‌సాగర్‌కు చేరుకున్నం.

వినాయకచవితి విగ్రహాల నిమజ్జనోత్సవం ఇక్కడనే జరగడం మనం టీవీల్లో చూస్తూ కదా! ట్యాంక్‌బండ్ మీద నిలబడి అక్కడి అందాలను చూసినం. అక్కడ ఎందరో మహనీయుల విగ్రహాలున్నాయి. చెరువు మధ్యలో శాంతికి ప్రతిరూపమైన ఎత్తైన బుద్ధుని విగ్రహం కనిపించింది. ఆ సాయంత్రం బిర్లా మందిర్‌కు పోయినం. అది పాలరాతితో కట్టిన వేంకటేశ్వరుని గుడి. ధగధగ మెరిసే విద్యుత్ దీపాలతో వెలిగిపోతున్నది. అక్కడినుంచి చూస్తే మిలమిల మెరిసిపోతున్న హైదరాబాద్ నగరం కనిపించింది. అక్కడ కొద్దిసేపు కూర్చొని ఆతర్వాత అన్నం తిని మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలోని గద్వాల కోటకు బయలుదేరినం.

ఉదయం తొమ్మిది గంటల సమయంలో గద్వాల కోటకు చేరుకున్నం. కోటను చూడగానే ఆనాటి రాజుల గొప్పదనం తెలుసుకోవాలనిపించింది. దీనికి శతాబ్దాల చరిత్ర ఉన్నదట. 1750 ప్రాంతంలో పెదసోమ భూపాలుడు ఈ మట్టికోటను కట్టించిందట. కోట లోపల చెన్నకేశవస్వామి గుడి ఉన్నది. గుడిముందర 90 అడుగుల గాలిగోపురం ఇప్పటికీ చూపరులను ఆకట్టుకొంటున్నది. చినసోమభూపాలుని ఆస్థానంలో ఎనిమిదిమంది

అష్టదిగ్గజకవులు ఉండేవారట. కోటంతా తిరిగి విశేషాలు తెలుసుకొని సాయంత్రంవరకు పాలమూరుజిల్లాలోని పిల్లలమరికి చేరుకున్నం. అక్కడ మరిచెట్టు దాదాపు మా ఊరంత పెద్దగున్నది. ఆ చెట్టుకింద తిని అక్కడున్న జింకలపార్కు, ఎక్వేరియం, మ్యూజియంలను చూసి ఇంటికి తిరుగు ప్రయాణం అయినం.

ఇంటికి తిరిగి వస్తుంటే యాత్ర ఇంకొన్ని రోజులుంటే మంచిగుండనిపించింది. చూసిన విశేషాలన్నీ నా డైరీలో రాసుకున్న. యాత్రలో తీసిన ఫోటోలను కూడా నీకు పంపుతున్న. తప్పక చూడగలవు. అమ్మనాయినలకు నమస్కారాలు తెలుపగలవు. ఉంటా మరి...

చిరునామా :

కె.లలిత

6వ తరగతి, జి.ప.ఉ.పాఠశాల,

రంగాపురం, మంచాల మండలం,

రంగారెడ్డి జిల్లా, తెలంగాణ - 501 508.

ఇట్లు

నీ ప్రియమిత్రురాలు,

ఎస్.శైలజ

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ ప్రాచీన వస్తువులు భద్రపరచడం వల్ల కలిగే ఉపయోగాలేమిటి?
- ★ మధుర జ్ఞాపకాలను డైరీలలో ఎందుకు రాస్తారు?
- ★ యాత్ర ముగించుకొని ఇంటికి వస్తుంటే శైలజకు ఎందుకు బాధ కలిగియుండవచ్చు?

ఇవి చేయండి

I

విని, అర్థం చేసుకొని, ఆలోచించి మాట్లాడడం

హైదరాబాద్, వరంగల్ వంటి దర్శనీయ స్థలాల గురించి తెలుసుకున్నారుకదా! మరి మీ ప్రాంతంలో ఉన్న దర్శనీయ స్థలాల గురించి చెప్పండి.

II

ధారాళంగా చదువడం - అర్థం చేసుకొని, ప్రతిస్పందించడం

1. కింది వాక్యాలు చదివి వాటికి సంబంధించిన స్థలాల పేర్లను పాఠంలో వెతికి రాయండి.

- అ. ఇంత పెద్ద నిర్మాణం ఎట్లా కట్టారా! అని ఆశ్చర్యం వేసింది.
- ఆ. తొలి కందపద్యాలు ఇక్కడ శిలపై చెక్కబడి ఉన్నవి.
- ఇ. మమ్మల్ని మేము మరిచిపోయి రాజులకాలంలో ఉన్నమా! అని అనిపించింది.
- ఈ. అక్కడున్న బొగ్గు బావులను చూసినం.
- ఉ. అద్భుతమైన వాస్తుకళా నైపుణ్యంతో దీన్ని కట్టారు.

2. కింది లేఖను చదివి ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

మందమర్రి,

తేది : 07.03.2013.

పత్రికా సంపాదకునికి,

సమస్కారం!

దేశంలో అడవులు బాగా తగ్గిపోతున్నాయి. బహుళ అంతస్తుల భవన నిర్మాణాలకోసం, రహదారుల విస్తరణకోసం చెట్లను విచక్షణారహితంగా నరుకుతున్నారు. రాబోయే తరాల శ్రేయస్సు పట్టకుండా పర్యావరణానికి ముప్పుతెస్తున్నారు. దీనివల్ల వర్షాలు సరిగ్గా పడక రైతుల పరిస్థితి నానాటికి దిగజారిపోతున్నది. వృక్షజాలంతోపాటు జంతుజాలం కూడ నశిస్తున్నది. ఈ విధ్వంసాన్ని ఇప్పటికైనా ఆపాలి. పర్యావరణ పరిరక్షణ అనేది మన జీవన విధానంలో భాగం కావాలి.

ఈ విషయంపై పత్రికాముఖంగా ప్రజల్లో చైతన్యం కలిగించాలని కోరుతున్నాను.

కృతజ్ఞతలతో....

ఇట్లు

ఆర్.వెంకట్

అ. లేఖను ఎవరు, ఎక్కడినుంచి రాశారు?

ఆ. రైతుల పరిస్థితి దిగజారడానికి ముఖ్య కారణం ఏమిటి?

ఇ. చెట్లను ఎందుకు నరికి వేస్తున్నారు?

ఈ. పర్యావరణ పరిరక్షణ కోసం మనమేం చేయాలి?

III

స్వీయరచన

1. కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

అ. ఉత్తరాల ద్వారానే కాకుండా నేటికాలంలో సమాచారాన్ని పంపడానికి వేటిని ఉపయోగిస్తున్నారు?

ఆ. యాత్రలకు వెళ్ళేటప్పుడు ఏయే జాగ్రత్తలు పాటించాలి?

ఇ. పురాతన కట్టడాలు, నదులు, దేవాలయాలు మొదలైనవాటిని చూడటానికి పోయినప్పుడు మనం ఎలా ప్రవర్తించాలి? ఎందుకు?

ఈ. శైలజ తన స్నేహితురాలుకు రాసిన లేఖను చదివారుకదా! మీరైతే శైలజకు మళ్ళీ ఏమని ఉత్తరం రాస్తారు?

2. కింది ప్రశ్నకు పది వాక్యాల్లో జవాబు రాయండి.

“విజ్ఞానయాత్రల వల్ల విద్యార్థుల్లో విజ్ఞానం పెరుగుతుంది.” దీనిని సమర్థిస్తూ రాయండి.

IV

సృజనాత్మకత / ప్రశంస

మీరు చూసిన యాత్రా విశేషాలను గురించి మీ మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

V

పదజాల వినియోగం

1. కింది పదాలు చదువండి. వీటికి అవే అర్థాలు వచ్చే పదాలను పాఠం ఆధారంగా వెతికి రాయండి.

- అ. కట్టడం
- ఆ. ఆనవాళ్ళు
- ఇ. ఆనందం
- ఈ. గురుతు
- ఉ. నేర్పు
- ఊ. రూపుమాపు

2. కింది పదాలను పయోగించి సొంత వాక్యాలు రాయండి.

- అ. అనుభూతి
- ఆ. ఆకర్షణ
- ఇ. కమ్మగా
- ఈ. జ్ఞాపకం
- ఉ. దర్శనం
- ఊ. ప్రాచీనం
- ఋ. యాత్ర
- ౠ. మహనీయుడు.....

3. కింది పదాల వరుసను చూడండి. ప్రతి వరుసలో సంబంధం లేని పదాన్ని గుర్తించి సున్నా ○ చుట్టండి.

- అ. దుర్గం, కోట, ఖిల్లా, జాగ
- ఆ. గుడి, బడి, దేవాలయం, మందిరం
- ఇ. శిల, రాయి, దండ, బండ
- ఈ. గాలం, నీరు, జలం, సలిలం
- ఉ. కన్ను, నేత్రం, రెప్ప, నయనం

VI

భాషను గుర్తించి తెలుసుకుందాం

1. మీకు తెలిసిన స్త్రీలింగ, పుంలింగ, నపుంసకలింగ పదాలను రాయండి.

- అ. స్త్రీలింగ పదాలు :
- ఆ. పుంలింగ పదాలు :
- ఇ. నపుంసకలింగ పదాలు :

★ కింది వాక్యాలను గమనించండి.

- అ. తెలంగాణ సంస్కృతికి, ఉనికికి, బతుకమ్మ పండుగ ప్రతీక.
- ఆ. హొళి పండుగను మన దేశంలోనే కాకుండా విదేశాల్లో కూడా జరుపుకుంటారు.
- ఇ. పీర్లను ఇత్తడితో, వెండితో తయారుచేస్తారు.
- ఈ. వాణి పూజ కొరకు పూలను కోసింది.
- ఉ. కృత్రిమమైన రంగులు చల్లుకోవడం వల్ల అనారోగ్యం పాలవుతాం.

పై వాక్యాల్లో గీతగీసిన అక్షరాన్ని లేదా పదాన్ని తొలగించి చదువండి.
ఉదా॥ పీర్ల ఇత్తడి వెండి తయారుచేస్తారు.

పై వాక్యంలో పదాలమధ్య సంబంధం సరిగా లేనట్టుగా అనిపిస్తున్నది. పీర్ల ఇత్తడి వెండి అనే వాక్యం ఉండదు. ఇప్పుడు ను, తో అనే ప్రత్యయాలను ఉపయోగించి చదువండి.

“పీర్లను ఇత్తడితో, వెండితో తయారుచేస్తారు.” ఇట్లా పదాల మధ్య అర్థసంబంధాన్ని ఏర్పరచడానికి ఉపయోగించే వాటిని “విభక్తి ప్రత్యయాలు” అంటారు.

విభక్తి ప్రత్యయాలు

ప్రత్యయాలు	విభక్తులు
అ. డు, ము, వు, లు	ప్రథమా విభక్తి
ఆ. ని(న్), ను(న్), ల(న్), కూర్చి, గురించి	ద్వితీయా విభక్తి
ఇ. చేత(న్), చే(న్), తోడ(న్), తో(న్)	తృతీయా విభక్తి
ఈ. కొఱకు(న్), కై (కోసం)	చతుర్థి విభక్తి
ఉ. వలన(న్), కంటె(న్), పట్టి	పంచమీ విభక్తి
ఊ. కి(న్), కు(న్), యొక్క, లో(న్), లోపల(న్)	షష్ఠి విభక్తి
ఎ. అందు(న్), న(న్)	సప్తమీ విభక్తి
ఏ. ఓ, ఓరి, ఓయి, ఓసి	సంబోధనప్రథమావిభక్తి

2. పాఠంలోని 5, 6, 7 పేరాలు చదివి వివిధ విభక్తులున్న పదాలను వెతికి రాయండి.

ప్రాజెక్టుపని

పాఠంలో రామప్పగుడి, గద్వాలకోట, వరంగల్కోట, చార్మినార్, సాలార్జంగ్ మ్యూజియం మొదలైన వాటి గురించి కొన్ని విషయాలు తెలుసుకున్నారుకదా! వీటిలో ఏదైనా ఒకదాని గురించి పూర్తి వివరాలు సేకరించండి. రాసి, చదివి వినిపించండి.

నేనివి చేయగలనా ?

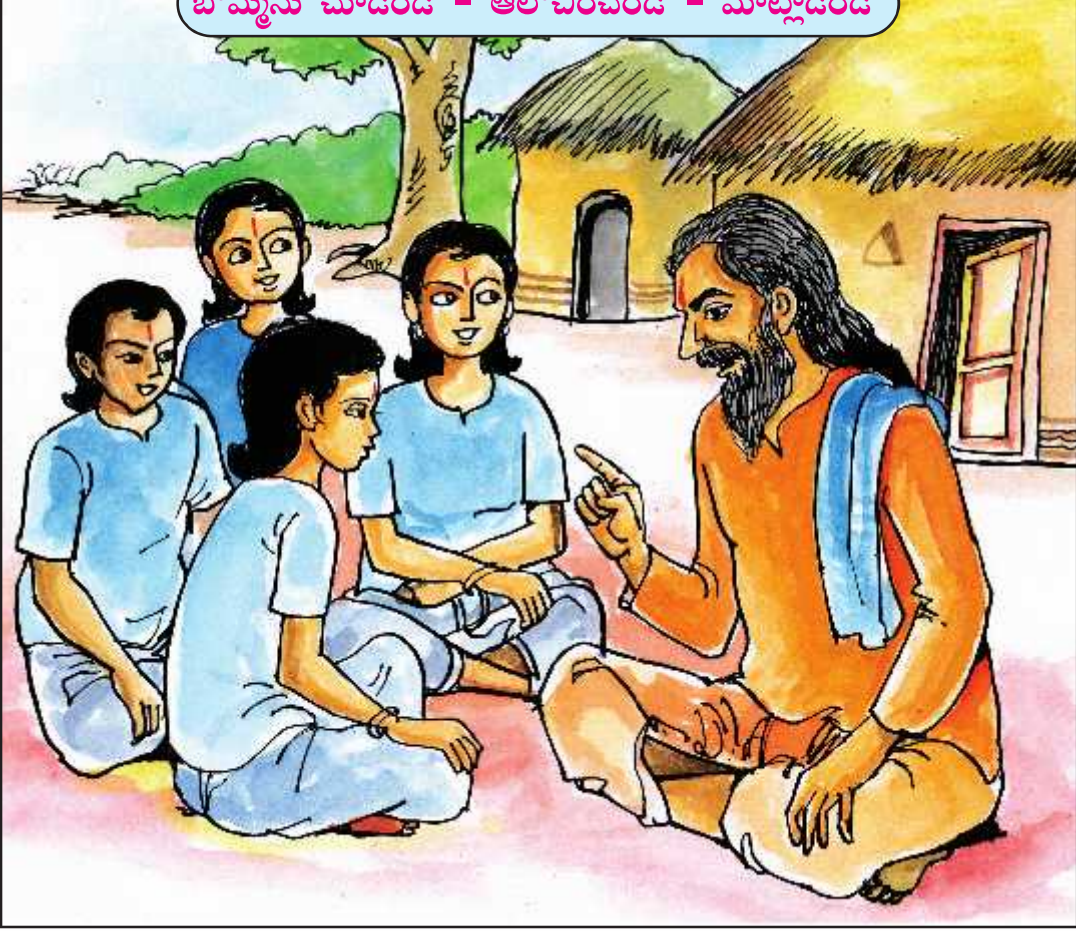
- ★ దర్శించిన స్థలాల గురించి వివరించగలను. అవును / కాదు
- ★ అపరిచిత అంశాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయగలను. అవును / కాదు
- ★ “యాత్రలు విజ్ఞానాభివృద్ధికి దోహదపడుతాయి” అనే అంశాన్ని సమర్థిస్తూ రాయగలను. అవును / కాదు
- ★ నేను చూసిన యాత్రావిశేషాలను వివరిస్తూ మిత్రునికి లేఖ రాయగలను. అవును / కాదు

ఉదారచరితానాం తు వసుధైవ కుటుంబకమ్ ।
విశాలహృదయం గలవారికి ఈ
భూమండలమంతా తమ కుటుంబమే.

5. శతకసుధ

బొమ్మను చూడండి - ఆలోచించండి - మాట్లాడండి

ప్రశ్నలు

1. ఈ బొమ్మలో ఎవరెవరున్నారు?
2. గురువుగారు ఏం చెప్తున్నారు?
3. మీకు తెలిసిన ఒక పద్యం చెప్పండి.

పాఠం ఉద్దేశం

విద్యార్థుల్లో నైతిక విలువలు పెంపొందించడం, వారిని ఉత్తమ పౌరులుగా ఎదిగేటట్లు చేయడం ఈ పాఠ్యభాగ ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠం “శతక ప్రక్రియ”కు చెందినది. శతకం అంటే నూరు పద్యాలు కలది అని అర్థం. కొన్ని శతకాల్లో వందకు పైగా పద్యాలు ఉంటాయి. శతక పద్యాలకు మకుటం ఉంటుంది. ఈ పాఠంలో సుమతి శతకం, శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతకం, కుమారీ శతకం, సుభాషిత రత్నావళి, ప్రభుతనయ శతకం, గాంధీతాత శతకం, బాలనృసింహ శతకం, భవ్యచరిత శతకం మొదలైన శతకాల్లోని పద్యాలున్నాయి.

కవి పరిచయాలు

(13వ శతాబ్దం)

1. సుమతీ శతకం - బద్దెన

లౌకికనీతులను అతిసులువుగా కందపద్యాల్లో ఇమిడ్చి సుమతీ శతకాన్ని రాసిన కవి బద్దెన. (వేములవాడ చాళుక్యరాజు భద్రభూపాలుడే బద్దెన అని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం) ఈయన సుమతీశతకంతోపాటు నీతిశాస్త్ర ముక్తావళి అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.

2. శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతకం - ధూర్జటి

మహాకవి ధూర్జటి 16వ శతాబ్దమునకు చెందినవాడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆస్థానంలో ఉండే అష్టదిగ్గజ కవులలో ఈయనకూడ ఒకడు. శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతకంతోపాటు శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్యము అనే ప్రబంధాన్ని రాశాడు. “అతులిత మాధురీమహిమ” కలిగినవాడని శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఇతడిని ప్రస్తుతించాడు.

(16వ శతాబ్దం)

3. కుమారీ శతకం - పక్కి వేంకట నరసింహకవి

పక్కి వేంకట నరసింహకవి రాసిన కుమారీ శతకం తెలుగు శతకాల్లో ప్రసిద్ధమైంది. చిన్న చిన్న పదాలతో ఆధునిక సమాజానికి అవసరమైన నీతులను వేంకట నరసింహకవి సులభరీతిలో చెప్పాడు.

(17వ శతాబ్దం)

(18వ శతాబ్దం)

4. సుభాషిత రత్నావళి - ఏనుగు లక్ష్మణకవి

సంస్కృతంలో భర్తృహరి రాసిన “సుభాషిత త్రిశతి”ని తెలుగులోనికి అనువదించిన కవులలో ఏనుగు లక్ష్మణకవి ఒకడు. ఈయన పెద్దాపురం సంస్థానం లోని పెద్దాడ గ్రామనివాసి. సుభాషిత రత్నావళితోపాటు రామేశ్వర మాహాత్మ్యము, విశ్వామిత్ర చరిత్రము, గంగామాహాత్మ్యము మొదలైన రచనలు చేశాడు. ప్రజల నాలుకలపై నాట్యమాడే సులభమైన, రమ్యమైన శైలిలో ఇతని పద్యాలు ఉంటాయి.

5. ప్రభుతనయ శతకం - కౌకుంట్ల నారాయణరావు

కౌకుంట్ల నారాయణరావు రంగారెడ్డిజిల్లాలోని కౌకుంట్ల గ్రామానికి చెందినవాడు. తనయా! అనే మకుటంతో ఈయన రాసిన ‘ప్రభుతనయ శతకం’ చాలా ప్రసిద్ధి చెందింది.

1883-1953

13.08.1905 -
15.04.1992

6. గాంధీతాత శతకం - శిరశినగల్ కృష్ణమాచార్యులు

శిరశినగల్ కృష్ణమాచార్యులు నిజామాబాద్ జిల్లా ‘మోర్తాడ్’ లో జన్మించాడు. కోరుట్లలో స్థిరనివాసం ఏర్పరుచుకున్నాడు. ఈయన కళాశాల అభ్యుదయం, రామానుజ చరితం, చిత్రప్రబంధం అనే రచనలతోపాటు ‘రత్నమాల’ అనే ఖండకావ్యాన్ని రాశాడు. ఈయన ‘అభినవ కాళిదాసు’ అనే బిరుదును, “నైజాం రాష్ట్ర ఆద్యశతావధాని” అనే ప్రసిద్ధిని పొందాడు.

7. బాలనృసింహ శతకం - సూరోజు బాలనరసింహాచారి

సూరోజు బాలనరసింహాచారి నల్లగొండజిల్లా చిన్నకాపర్తి గ్రామానికి చెందిన వాడు. కవితాకేతనం, బాలనృసింహశతకం, మహేశ్వర శతకం, భగవద్గీత కందామృతం, వీరబ్రహ్మాండస్వామి చరిత్ర మొదలైన పుస్తకాలు రాశాడు. 'సహజకవి' గా ప్రసిద్ధుడు.

(9.5.1946 -
2.2.2014)

8. భవ్యచరిత శతకం - డాక్టర్ టి.వి. నారాయణ

డా॥ టి.వి. నారాయణ హైద్రాబాద్ జిల్లాకు చెందినవాడు. 26.07.1925 లో జన్మించిన ఈయన విద్యావేత్తగా, ఆధునిక దార్శనికుడుగా గుర్తింపు పొందాడు. జిల్లా విద్యాశాఖాధికారిగా, పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ సభ్యుడిగా అనేక సేవలందించాడు. జీవనవేదం, ఆర్షపుత్ర శతకం, భవ్యచరిత శతకం, ఆత్మదర్శనం (కవితాసంపుటి) అమరవాక్కుధానప్రపంచి (ఉపనిషత్తులపై వ్యాససంపుటి) మొదలైనవి ఈయన రచనలు.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- ★ పాఠంలోని బొమ్మలను చూడండి. పాఠం ముందున్న ప్రవేశిక చదువండి. పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి.
- ★ పాఠాన్ని చదువండి. అర్థంకాని పదాలకింద గీతలు గీయండి.
- ★ అర్థంకాని పదాలను, వాక్యాలను గురించి మీ మిత్రులతో చర్చించండి.
- ★ పాఠ్యపుస్తకం చివరన ఉన్న “పదాలు - అర్థాలు” పట్టిక చూసి, తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకొండి.

ప్రవేశిక

జీవితంలో అనుభవాల ద్వారా ఎన్నో విషయాలు తెలుసుకుంటూ ఉంటాము. అట్లా తెలుసుకున్న విషయాల్లో మంచివాటిని భవిష్యత్తు తరాలవారికి అందించాలని కొంతమంది మహాత్ములు కోరుకుంటారు. ఎంతో పెద్ద విషయాన్ని కూడ కుదించి సులభంగా చెప్పగలిగే అవకాశం పద్యాల్లో ఉంటుంది. కాబట్టి శతకపద్యాల రూపంలో కవులు మనకు అటువంటి మంచి విషయాలను అందించారు. వాటిలో కొన్నింటిని ఈ పాఠంలో చదివి తెలుసుకుందాం.

I

- ★ కం॥ పరనారీ సోదరుడై
పరధనమున కాసపడక పరులకు హితుడై
పరులు దనుఁ బొగడ నెగడకఁ
బరులలిగిన నలుగనతడు పరముఁడు సుమతీ!

1

- బద్దెన

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ ఉ॥ కొడుకుల్ పుట్టరటంచు నేడ్చురవివేకుల్ జీవనభ్రాంతులై
కొడుకుల్ పుట్టరె కౌరవేంద్రునకనేకుల్ వారిచే నేగతుల్
వడిసెం బుత్తులులేని యాశుకునకుం బాటిల్లెనే దుర్గతుల్
చెడునే మోక్షపదం బపుత్తకునకున్ శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! 2

- ధూర్జటి

- ★ ఇతరులు తనను పొగడితే పొంగి
పోకుండా ఉండాలని కవి అన్నాడు
కదా! అట్లా ఎందుకన్నాడో చెప్పండి.
★ నూర్గురు కొడుకులున్న ధృతరాష్ట్రునికి
మేలు జరుగలేదు. అదెట్లాగో
చెప్పండి.

II

- ★ కం॥ చెప్పకు చేసిన మేలు నొ
కప్పుడయినఁగాని దాని హర్షింపరుగా
గొప్పలు చెప్పిన నదియును
దప్పేయని చిత్తమందు దలపు కుమారీ! 3

- పక్కి వేంకట నరసింహకవి

- ★ ఉ. నీరము తప్తలోహమున నిల్చి యనామకమై నశించు నా
నీరమె ముత్యమట్లు నశినీదళ సంస్థితమై తనర్చు నా
నీరమె శుక్తిలోఁ బడి మణిత్వము గాంచు సమంచిత ప్రభన్
పౌరుష వృత్తు లిట్లధము మధ్యము నుత్తము గొల్చువారికిన్ 4

- ఏనుగు లక్ష్మణకవి

- ★ కం॥ వాదంబు లాడకెప్పుడు
మోదంబున నిన్ను నీవు మురిసి గనుమికన్
భేదంబు సేయకెన్నడు
సాధుల గనుగొన్న సేవ సల్పుము తనయా! 5
- కౌకుంట్ల నారాయణరావు

III

- ★ కం॥ మానవుడే మాధవుండను
జ్ఞానంబున ప్రజలసేవ సలుపు మదియె నీ
మానవతలోని మాన్య
స్థానంబనె గాంధీతాత సద్గుణజాతా! 6
- శిరిశివగల్ కృష్ణమాచార్యులు

- ★ కం॥ నొసట వెక్కిరించి నోట నవ్వును జూపి
కడుపునిండ విషము గలుగువాడు
కాలనాగుకన్న కడు ప్రమాదంబయా
బాలనారసింహ! భరతసింహ! 7
- సూరోజు బాలనరసింహాచారి

- ★ కం॥ తప్పుచేసికూడ తమదగు తప్పును
కప్పి పుచ్చువారు కలుషమతులు
ఒప్పుకొనెడివారు గొప్పమనీషులు
భరతవంశతిలక! భవ్యచరిత! 8
- డా॥ టి.వి.నారాయణ

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ చేసిన మేలును చెప్పుకోవద్దని కవి ఎందుకు అని ఉండవచ్చు?
★ వాదములాడవద్దని కవి అన్నాడు కదా! వాదము లాడడంవల్ల కలిగే పరిణామాలు ఎట్లా ఉంటాయి?

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ కడుపునిండ విషమున్నవాడు కాలనాగుకన్న ప్రమాదకరమని కవి అన్నాడుకదా! అది ఎట్లో చెప్పండి.
★ 'మానవుడే మాధవుడని భావించి ప్రజలసేవ చేయాలి' అట్లా చేసి గొప్పపేరు తెచ్చుకున్న కొందరి గురించి చెప్పండి.

తాత్పర్యాలు

1. మంచి బుద్ధి కలవాడా! స్త్రీలకందరికీ సోదరునిలా మెలగాలి. ఇతరుల ధనానికి ఆశపడవద్దు. ఇతరుల మేలు కోరుతూ ఉండాలి. ఇతరులు తనను పొగిడినా పొంగిపోకుండా ఉండాలి. ఇతరులు తనపై కోప్పడ్డా తాను వారిమీద కోప్పడకుండా ఉండాలి. ఇట్టివాడు అందరికంటే గొప్పవాడు.
2. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! 'నాకు కొడుకులు పుట్టలేదే' అని తెలివిలేనివారు బాధపడుతుంటారు. ధృతరాష్ట్రునకు వందమంది కొడుకులున్నారు. వారి వల్ల ధృతరాష్ట్రునకు ఏ మేలూ జరుగలేదు. అదే శుకమహర్షికి పుత్రులు లేకపోయినా అతడు మోక్షాన్ని పొందాడు. కాబట్టి పుత్రులు లేనంతమాత్రాన ముక్తి లభించకపోవడం జరుగదు.
3. ఓ కుమారీ! నీవు ఇతరులకు చేసిన మేలును ఎప్పుడూ బయటికి చెప్పుకు. అట్లా చెప్పడాన్ని ఎవ్వరూ మెచ్చుకోరు. గొప్పలు చెప్పుకోవడం కూడా తప్పే అని తెలుసుకో.
4. కాలిన ఇనుముమీద నీళ్లుపడితే ఆవిరైపోతాయి. ఆ నీళ్లే తామరాకుమీద పడితే ముత్యాల్లా కనిపిస్తాయి. ఆ నీళ్లే ముత్యపు చిప్పలో పడితే మణులుగా (ముత్యాలుగా) మారుతాయి. మనిషి అధములతో చేరితే అధముడౌతాడు. మధ్యములతో చేరితే మధ్యముడౌతాడు. ఉత్తములలో చేరితే ఉత్తముడౌతాడు.
5. ఓ తనయా! ఎప్పుడూ అనవసరమైన వాదాలు చెయ్యకు. నిన్ను నీవు పరిశీలించుకొని సంతోషంగా ఉండు. ఎవరిపట్లా భేదభావం చూపకు. మంచివారికి సేవ చెయ్యి.
6. 'మంచిగుణాలు కలవాడా! మనిషే భగవంతుడు అనే ఆలోచనతో ప్రజలకు సేవ చేయ్యి. అట్లా చేయడమే మానవత్వానికి ఉన్నతస్థానం' అని గాంధీతాత చెప్పాడు. గమనించు.
7. బాలనారసింహా! భరతసింహా! నోటితో నవ్వుతూ, నొసటితో వెక్కిరిస్తూ కడుపులో విషాన్ని పెట్టుకున్న వారు కాలనాగు (విషసర్పం) కంటే ప్రమాదకరమైన వారు. వాళ్ళతో జాగ్రత్తగా ఉండాలి.
8. భరతవంశానికి తిలకం వంటివాడా! మంచి నడవడిక గలవాడా! తప్పుచేసి కూడా తాము చేసిన తప్పును దాచిపెట్టేవారు చెడ్డవారు. తాము చేసిన తప్పును ఒప్పుకునేవారు గొప్పవారు.

ఇవి చేయండి

I

విని, అర్థం చేసుకొని, ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. శతకపద్యాలు చదివారుకదా! వీటి గొప్పతనం గురించి చెప్పండి.
2. ఒకరు పద్యం చదువండి. మరొకరు భావం చెప్పండి.

II

ధారాళంగా చదువడం - అర్థం చేసుకొని, ప్రతిస్పందించడం

1. కింది భావాలకు సరిపోయిన పద్యపాదాలను పాఠంనుండి వెతికి రాయండి.

- అ. మనిషే భగవంతుడు అని తెలుసుకొని సేవ చేయాలి.
- ఆ. తప్పును దాచిపెట్టేవారు చెడ్డవారు.
- ఇ. గొప్పలు చెప్పుకోవడం కూడా తప్పే.
- ఈ. మంచివారికి సేవ చేయాలి.

2. కింది పద్యాన్ని చదువండి.

పుత్రడి గలవాని పుండు బాధైనను
వసుధలోన చాల వార్తకెక్కు
పేదవాని యింట పెండ్లైన యెరుగరు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

పై పద్యం ఆధారంగా తప్పు ఒప్పులను గుర్తించండి.

- అ. పుత్రడిగలవాడంటే ఇనుము గలవాడు. ()
- ఆ. వార్తకెక్కు అంటే వార్తల్లోకి రావడం. ()
- ఇ. పేదవాడి ఇంట్లో పెండ్లి జరిగినా ఎవరికీ తెలియదు. ()
- ఈ. శ్రీమంతులు ఏదిచేసినా అది వార్త అవుతుంది. ()

3. కింది వాక్యాలు చదువండి. మీరు చేసే పనులకు సంబంధించి సరైన జవాబును '✓' తో గుర్తించండి.

- అ. నేను తప్పుచేసి ఆ తప్పును కప్పిపుచ్చుకోను. అవును / కాదు
- ఆ. ఇతరులకు మేలుచేసి ఆ గొప్పలు చెప్పుకోను. అవును / కాదు
- ఇ. నాకు అందరు మంచివాళ్ళుగానే కనిపిస్తారు. అవును / కాదు
- ఈ. నేను ఎవరితోనూ వాదాలు పెట్టుకోను. అవును / కాదు
- ఉ. నేను మంచివాళ్ళతో స్నేహం చేస్తాను. అవును / కాదు
- ఊ. ఇతరుల మధ్య గొడవలు పెట్టను. అవును / కాదు
- ఋ. ఇతరులకు ఏదైనా అవసరముంటే ఇస్తాను. అవును / కాదు
- ౞. ఇతరులు నాపై కోపించినా నేను వారిపై కోపించను. అవును / కాదు

III

స్వీయరచన

1. కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- మనం ఇతరులకు మేలు చెయ్యాలి. ఎందుకు?
- మంచివారితో స్నేహం చేస్తే మనకూ మంచి గుణాలు అలవడుతాయి. ఎట్లాగో వివరించండి.
- “గొప్పలు చెప్పుకోవడం కూడా తప్పే” అని తెలుసుకున్నారుకదా. దీని గురించి మీ అభిప్రాయం తెలుపండి.
- అనవసర వాదాలకు ఎందుకు పోవద్దు?

2. కింది ప్రశ్నకు పది వాక్యాలలో జవాబు రాయండి.

శతక కవుల వల్ల సమాజానికి ఎట్లాంటి మేలు చేకూరుతుంది?

IV

సృజనాత్మకత / ప్రశంస

శతక పద్యాల ఆధారంగా మనం చేయకూడనివి, చేయవలసినవి పట్టిక తయారుచేసి ప్రదర్శించండి.

V

పదజాల వినియోగం

1. కింది పదాలతో సొంతవాక్యాలను రాయండి.

- హితం
- హర్షించుట
- మోదం
- పరధనం
- దుర్గతి
- మేలు
- ప్రజలసేవ

ఉదా: మానవునికి మోదమే బలాన్ని కలిగిస్తుంది.

మోదం = సంతోషం

2. జట్టుపని : పద్యాల్లోని పదాల్లో ఏయే పదాలు పుస్తకం చివరి అకారాది పట్టికలో ఉన్నాయో చూసి వాటికింద గీత గీయండి. అర్థాలు రాయండి.

1. కింది పేరాలో విభక్తి ప్రత్యయాలున్నాయి. వాటిని గుర్తించి రాయండి.

బతుకమ్మను పూజించడమంటే ప్రకృతిని పూజించడమే. గౌరీదేవిని కొలువడం బతుకమ్మ పండుగలో అంతర్భాగం. బతుకమ్మను పేర్చడం కళాత్మక నైపుణ్యం. బతుకమ్మ పాటలు అనుబంధాలకు నిలయాలు. చేతులతో చప్పట్లు కొడుతూ బతుకమ్మ పాటలు పాడుతారు. ఆ చప్పట్లు లయాత్మకంగా ఉంటాయి. పాటలందు పౌరాణిక, వర్తమాన సంఘటనలుంటాయి. అందుకొరకు గ్రామాల్లో ప్రజలు బతుకమ్మ పండుగను చాలా ఘనంగా జరుపుకుంటారు. రావమ్మ! బతుకమ్మ! సంపదను ఇవ్వమ్మ! అంటూ పూజలు చేస్తారు. ఆ పూజలవల్ల ఫలితాన్ని పొందుతారు.

పదం

విభక్తి ప్రత్యయం

విభక్తి పేరు

ఉదా: బతుకును

=

ను

ద్వితీయావిభక్తి

అ.

ఆ.

ఇ.

ఈ.

ఉ.

ఊ.

2. కింది ఖాళీలను సరియైన విభక్తి ప్రత్యయాలతో పూరించి అవి ఏ విభక్తులో రాయండి.

ఉదా|| చెరువు నందు నీరు నిండుగా ఉన్నది

(సప్తమీ విభక్తి)

అ. చదువు మూలం శ్రద్ధయే.

()

ఆ. చేసిన తప్పు ఒప్పుకునేవారు ఉత్తములు.

()

ఇ. కడుపులో విషం ఉన్నవారు కాలనాగు ప్రమాదకారులు.

()

ఈ. ఘటము నీరు నిండుగా ఉన్నది.

()

- ఉ. దేశభక్తులు దేశం తమ సర్వస్వాన్ని త్యాగం చేశారు. ()
- ఊ. హింస దేనిని సాధించలేం. ()
- ఋ. అతడు కుంచె చిత్రాలు గీశాడు. ()
- ఋ. వాదాలు పెట్టుకోవడం మనస్సు ప్రశాంతతను కోల్పోతుంది. ()
- ఎ. బాలిక బహుమానాలు తీసుకోవడానికి వేదిక పైకి ఎక్కింది. ()
- ఏ. రైతు నాగలి పొలం దున్నతాడు. ()
- ఐ. చెరువు బట్టలు ఉతుకొద్దు. ()
- ఒ. పెద్దలమాటల గౌరవించాలి. ()
- ఓ. పసివాడు పాల ఏడుస్తున్నాడు. ()
- ఔ. బాలబాలికలు స్వయంకృషి పైకి రావాలి. ()
- క. సుస్మిత మానస తెలివైనది. ()

అవ్యయాలు

కింది తరగతులలో భాషాభాగాలలోని నామవాచకం, సర్వనామం, క్రియ, విశేషణాల గురించి తెలుసుకున్నారు కదా! ఇప్పుడు 'అవ్యయం' అంటే ఏమిటో తెలుసుకుందాం.

★ కింది వాక్యాలను చదువండి.

- ☐ నిదానమే ప్రధానం అట్లని సోమరితనం పనికిరాదు.
- ☐ మనిషికి వినయం అలంకారం. అయితే అతివినయం పనికిరాదు.
- ☐ ఆహా! ఈ ప్రకృతి దృశ్యం ఎంత బాగుందో!

ఈ వాక్యాల్లో ఉన్న “అట్లని, అయితే, ఆహా!” మొదలైన పదాలను చూశారుకదా! ఇవి పుంలింగం, స్త్రీలింగం లేదా నపుంసకలింగానికి చెందిన పదాలు కావు. అట్లాగే వీటికి విభక్తులు లేవు. ఏకవచన, బహువచనమనే తేడా కూడా లేదు. ఇట్లాంటి పదాలను ‘అవ్యయాలు’ అంటారు.

లింగ, వచన, విభక్తులు లేని పదాలు అవ్యయాలు

1. కింది వాక్యాల్లో ఉన్న అవ్యయపదాలకింద గీతగీయండి.

- అ. 'ఆహా! ఆ బంగారు లేడి ఎంత బాగున్నది.' అని సీత రాముడితో అన్నది.
ఆ. ఆశ ఉండాలి అట్లని అత్యాశ పనికిరాదు.
ఇ. కవి ప్రతిభను 'శభాష్' అని మెచ్చుకున్నారు.
ఈ. విజ్ఞానం మరియు వినోదం అందరికీ అవసరం.
ఉ. అమ్మో! ఆ కుక్క కరుస్తుంది.
ఊ. ధనం సంపాదించాలి, అయితే అందులో కొంత దానం కూడా చేయాలి.

ప్రాజెక్టుపని

మీకు బాగా నచ్చిన శతకాల్లోని ఏదైనా 5 పద్యాలను సేకరించండి. భావాలు రాయండి. చదివి వినిపించండి.

నేనివి చేయగలనా ?

★ శతక పద్యాల గొప్పదనం గురించి చెప్పగలను.	అవును / కాదు
★ అపరిచిత పద్యాన్ని చదివి తప్పొప్పులను గుర్తించగలను.	అవును / కాదు
★ శతక కవుల వల్ల సమాజానికి కలిగే మేలు గురించి రాయగలను.	అవును / కాదు
★ శతక పద్యాల్లోని భావాల ఆధారంగా మనం చేయగూడనివి, చేయవలసినవి పట్టిక రూపంలో తయారుచేసి ప్రదర్శించగలను.	అవును / కాదు

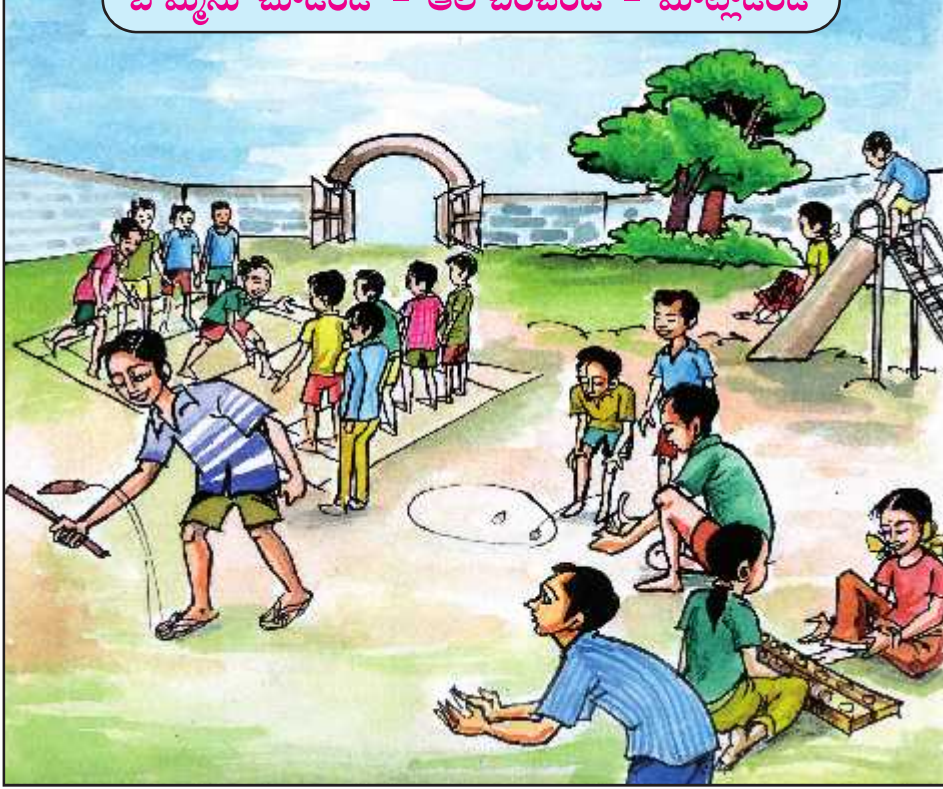

పాతదంతా బంగారం కాదు.
కొత్తదంతా చెత్తకాదు.
తెలివైనవాడు
మంచిని ఎక్కడినుండైనా స్వీకరిస్తాడు.

6. పోతన బాల్యం

డా॥ వానమామలై వరదాచార్యులు

బొమ్మను చూడండి - ఆలోచించండి - మాట్లాడండి

ప్రశ్నలు

1. బొమ్మలో ఎవరెవరు ఏం చేస్తున్నారో చెప్పండి.
2. వాటిలో మీరు ఆడేవేవి? ఆడనివేవి?
3. మీకు ఏ ఆట అంటే ఇష్టం? ఆ ఆటను ఎట్లా ఆడుతారో చెప్పండి.

పాఠం నేపథ్యం/ ఉద్దేశం

తిప్పన, పోతన ఇద్దరూ అన్నదమ్ములు. చిన్నప్పటినుంచి వారిద్దరూ ఒకరిని విడిచి మరొకరు ఉండలేనంత ప్రేమతో మెలిగేవారు. వారిద్దరిమధ్య ప్రేమ ఎట్లా ఉండేది? వారి బాల్యమెట్లాగడిచింది? మొదలైన విషయాలు ప్రస్తుత పాఠ్యభాగంలో చూడవచ్చు. పిల్లల అభిరుచులను, ఆసక్తులను తెలియజెప్పడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠం “పద్యకావ్య” ప్రక్రియకు చెందినది. కావ్యం అనగా వర్ణనతో కూడినది అని అర్థం. మహాకవి పోతన జీవితం ఆధారంగా వానమామలై వరదాచార్యులు రచించిన ‘పోతన చరిత్రము’ అనే మహాకావ్యంలోని ప్రథమాశ్వాసం నుండి తీసుకోబడింది.

కవి పరిచయం

16.08.1912 -
30.10.1984

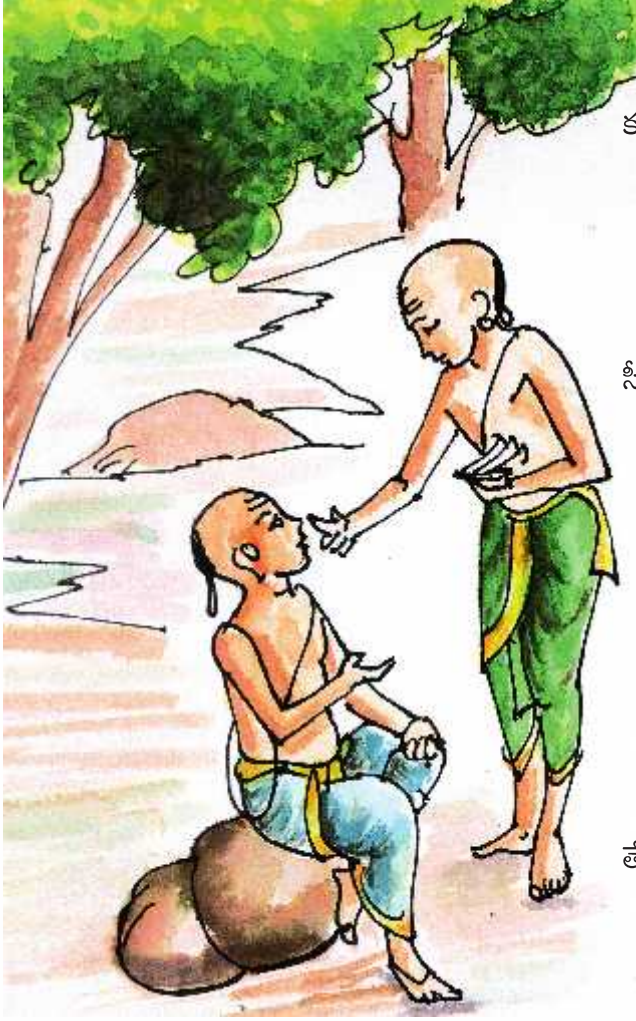
20వ శతాబ్దపు మహాకవుల్లో ప్రముఖుడు డా॥ వానమామలై వరదాచార్యులు. ఈయన వరంగల్ జిల్లాలోని మడికొండ గ్రామంలో జన్మించాడు. ఆదిలాబాద్ జిల్లా చెన్నూరులో స్థిరనివాసం ఏర్పరుచుకున్నాడు. అభినవపోతన, అభినవకాళిదాసు, మధురకవి, కవిచక్రవర్తి మొదలైన బిరుదులు పొందిన ఈయన సంస్కృతం, తెలుగు భాషల్లో చక్కని పాండిత్యం కలవాడు. పోతన చరిత్రము, మణిమాల, సూక్తివైజయంతి, జయధ్వజం, వ్యాసవాణి, కూలిపోయేకొమ్మ, రైతుబిడ్డ (బుర్రకథల సంపుటి) మొదలైన గ్రంథాలు రచించాడు. ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం, వారణాసి వారి విద్యావాచస్పతి మొదలైన పురస్కారాలు అందుకున్నాడు.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- ★ పాఠంలోని బొమ్మలు చూడండి. పాఠం ముందున్న ప్రవేశిక చదువండి. పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి.
- ★ పాఠాన్ని చదువండి. అర్థంకాని పదాలకింద గీతలు గీయండి.
- ★ అర్థంకాని పదాలను, వాక్యాలను గురించి మీ మిత్రులతో చర్చించండి.
- ★ పాఠ్యపుస్తకం చివరన ఉన్న “పదాలు - అర్థాలు” పట్టిక చూసి, తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకొండి.

ప్రవేశిక

అన్నదమ్ములు కలిసిమెలిసి ఉంటే రామలక్ష్మణులతోటి పోలుస్తారు. తిప్పన, పోతనలను కూడా రామలక్ష్మణులని అనేవాళ్ళు. వీళ్ళలో పోతనకు ఆటలంటే చాలా ఇష్టం. బాల్యంలో ఆ అన్నదమ్ములిద్దరినీ రామలక్ష్మణులని ఎందుకనేవాళ్ళో పోతన ఏయే ఆటలు ఆడేవాడో, అతణ్ణి చూసినవాళ్ళు ఏమనుకునేవాళ్ళో వానమామలై వరదాచార్యులు రాసిన పద్యాలను చదివి తెలుసుకొండి.

I

కం. తిప్పన సౌభ్రాతమ్మన
న ప్పూరిం గల చిన్న పెద్ద లందరికిం గడున్
మెప్పునుజునకన్న యనన్
గొప్పగుం దమ్ముం డన నన్నకున్ బ్రాణంబౌ. 1

సీ. తన కెవ్వ రేదేని తినుబండ మిడిరేని
యనుజుని కిడక తిప్పన తినందు
అనుజన్ము నెవ్వ రేమనిన తా నడ్డమ్ము
వచ్చు మై నీంగను వ్రాలనీండు.
గడియసేపింటం దమ్ముండు గానరాకున్న
వెదకుం గన్నడుదాక వెతనుజెందుం
తన ప్రాణమున కెంతయును గూర్చు వస్తువే
నవరజుం డడిగినయంత నొసంగు.

తే. భోజన మొనర్చు తఱి నిద్రబోవు వేళ
లందును యవీయసుండు తన యండ నుండ
వలెను దగవులాటననేమొ తెలియ రనఘ
గుణులు సోదరుల్ రామలక్ష్మణులు మణులు. 2

★కం. తిప్పన చదివెడు పద్యముం
జప్పున నొకసారి వినిన సరి పోతన తా
విప్పక పొత్తము నొప్పుం
జెప్పును నద్దాని నేమి చెప్పుట తెలివిన్. 3

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ “తమ్మునిమీద ఈగను వాలనీయడు” అంటే మీకేమర్థమయింది?
- ★ అన్న తన తినుబండారాలు తమ్మునికి ఇచ్చాడు. ఇట్లా తమ్ముని కోసం అన్న ఇంకా ఏమేమి చేయవచ్చు?
- ★ ‘తిప్పన పోతన’ లకు తగువులాట అంటే ఏమిటో తెలియదట. మరి మీ ఇంట్లో మీరు మీ అన్నదమ్ముళ్ళతోటి లేదా అక్కజెల్లెళ్ళతోటి ఎట్లా ఉంటారు?

II

ఆ. దూకు లెగురు లందు దొండు మెండుగఁబడి
సరకుఁగొనఁడు లేచి యుటుకు నపుడె
యరరె! భూమి వ్రక్కలయ్యె నంద్రా యుక్కు
బాలు పాటుగాంచి ప్రక్కవారు.

4

★ ఉ. ఆటల మేటి విద్దియల యందున వానికి వాడె సాటి కొ
ట్లాటను బాలు రంద తొకటైన నెదిర్చెడి ధాటి, తీయగా
బాటలు పాడుటందుఁ బికవాణికి వానికిఁ బోటి యెందు మో
మోటముఁ గొంకుజంకులను బొత్తుగ వీడి చరించు నాతఁడున్.

5

చ. గురినిడి కొట్టెనేని యొక గోలియుఁ దప్పదు కచ్చగట్టి బొం
గరమును వేయ వ్రేటు కొక కాయ పటుక్కును, బందెమూని తా
నుఱికిన లేడిపిల్లవలె నొక్కని యయ్యకుఁ జిక్కుడద్దిరా!
చిటుతఁ డసాధ్యుడంచు నెదఁ జే యిడి విస్మయమంద నందఱున్.

6

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ పోతనను 'ఉక్కు బాలుడు' అని కవి ఎందుకు అనవలసివచ్చింది?
- ★ పాడటంలో పోతనను కోకిలతో పోల్చాడు కదా! ఇంకా వేటిని వేటితో పోల్చవచ్చు?
(ఉదా : నడకను, మాటను, కళ్ళను, మనస్సును, ముఖాన్ని, చేష్టలను)
- ★ 'వీడు అసాధ్యుడు!' అని ఎవరినైనా, ఏయే సందర్భాల్లో అంటారు?

III

కం. కోతివోలెఁ జెల్ల కొనఁగొమ్మ లెగఁబ్రాకుఁ
బక్షివోలెఁ గ్రిందఁబడఁగ దూఁకుఁ
గాలు భూమిపైన గడియైన నాఁగదు
పాదరసము గలదొ పాదయుగళి !

7

కం. గుడికిఁ జను జననిఁ గని వెం
బడిఁబడి చను జదువుకొనెడి బడి విడియైనన్
బడి పడి జేజే లిడు నయ్యెడ
నెడమయుఁ గుడియు ననక నెంతయు భక్తిన్.

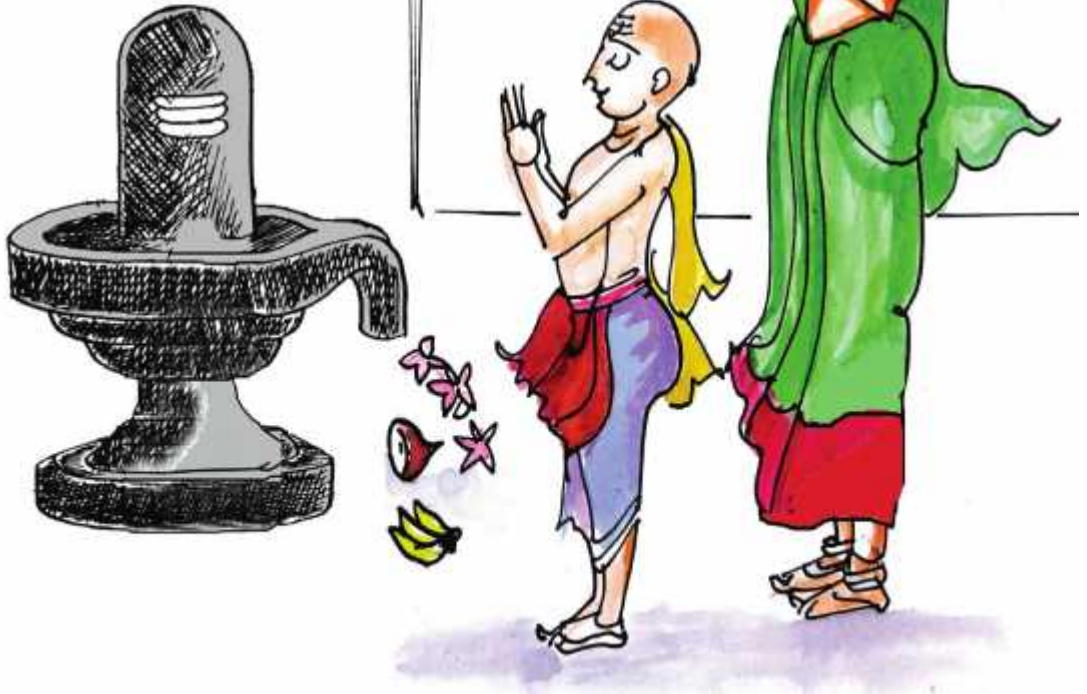
8

తే.గీ॥ సాధుసజ్జన దర్శనోత్సాహ గతియు
హరికథాపురాణ శ్రవణాభిరతియు
శంభుపద సరోజార్చ నాసక్తమతియుఁ
బెరుగసాగె వేఱొకప్రక్క బిడ్డ యెడద.

9

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ “దూకుతున్నాడ”న్నారు కదా! ఇవి కాక ఇంకా పిల్లలు ఏయే చేష్టలు చేస్తారో చెప్పండి?
- ★ ‘పెరుగసాగె వేరొక ప్రక్క బిడ్డ యెడద’ అంటే మీకేమి అర్థమయింది?

తాత్పర్యాలు

1. తిప్పన, పోతనలు అన్నదమ్ములు. తిప్పనకు తమ్ముడంటే చాలా ప్రేమ. తిప్పన తన తమ్ముడైన పోతనమీద చూపే సోదరభావంతో ఊరిలో అందరికీ ఆదర్శంగా నిలిచాడు. అన్న అంటే పోతనకూ గౌరవం. తమ్ముడంటే అన్నకు పంచప్రాణాలు. ఈ విధంగా ఒకరిపై ఒకరు ఎంతో ప్రేమను కలిగి ఉండేవారు.
2. తనకెవరైనా తినడానికి ఏదైనా ఇస్తే తమ్మునికి ఇవ్వకుండా తిప్పన తినడు. తమ్ముణ్ణి ఎవరైనా ఏమన్నా అంటే తాను అడ్డం వస్తాడు. తమ్ముడి మీద ఈగను కూడ వాలనీయదు. కొంచెంసేపు తమ్ముడు కనబడకపోతే వెతకడం మొదలుపెట్టాడు. కనిపించిందాకా ఆందోళన పడుతూనే ఉంటాడు. తనకు ప్రాణంతో సమానమైన వస్తువైనా తమ్ముడు అడిగితే వెంటనే ఇచ్చి వేస్తాడు. తినేటప్పుడు నిద్రపోయేటప్పుడు కూడ తమ్ముడు తన పక్కనే ఉండాలి. కొట్లాటలంటే ఏమిటో వాళ్ళకు తెలియదు. ఆ అన్నదమ్ములిద్దరూ గొప్ప గుణాలు కలవారు. వారు మణులు, రామలక్ష్మణుల వంటివారు.
3. తిప్పన ఏదైన పద్యాన్ని చదువుతుంటే, పోతన దానిని ఒక్కసారి వినగానే అర్థంచేసుకొని దాంట్లోని సారాంశాన్ని వెంటనే చెప్పగలిగేవాడు. అంత గొప్ప తెలివిగలవాడు పోతన.
4. పోతన ఆటలాడుతు, దుంకుతు, ఎగురుతు ఉన్నప్పుడు కిందపడితే పట్టించుకోకుండా వెంటనే లేచి మళ్ళీ పరుగెత్తుతాడు. పక్కన ఉండే పిల్లలు అది చూసి 'అరేరే... ఈ ఉక్కులాంటి పిలగాడు పడితే భూమియే ముక్కలయిందే!' అని అంటారు.
5. ఆటల్లో ఆరితేరినవాడు. చదువులో అతనికి అతడే సాటి. కొట్లాటలలో పిల్లలందరూ ఒక్కటైనా ఎదిరించి నిలబడగల శక్తిమంతుడు. తియ్యగా పాటలు పాడటంలో కోకిలకు పోతనకు పోటీ. మొగమాటం, భయం, వెనకడుగు వేయడమంటూ ఎరుగడు.
6. గురిచూసి కొట్టాడంటే ఒక్క గోలీకూడా గురితప్పదు. పోటీపడి బొంగరాన్ని విసిరితే వేటువేటుకు ఇతరుల బొంగరాలు 'పటుక్కని' పగులవలసిందే. పందెం పెట్టుకొని పరుగెత్తాడంటే లేడిపిల్లవలె ఏ ఒక్కనికీ చిక్కడు. దాన్ని చూసి అదిరా! ఈ చిటుతడు అసాధ్యుడు సుమా! అంటూ అందరు గుండెలమీద చేయి వేసుకొని ఆశ్చర్యపడుతుంటారు.
7. కోతివలె చెట్లు కొనకొమ్మలు ఎగబాకుతాడు. పక్షివలె కిందికి దుంకుతాడు. భూమి మీద కాలు క్షణమైన నిలువదు. ఆ కాళ్ళలో పాదరసం ఉన్నదో ఏమో? (పాదరసం నిలకడగా ఉండదు.)
8. అమ్మ గుడికి పోతుంటే, పోతన బడికి పోకుండా అమ్మవెంట గుడికి పోతాడు. గుడిలో మళ్ళీ మళ్ళీ నమస్కారాలు చేస్తాడు. అట్లా నమస్కారాలు చేసేటప్పుడు కుడి ఎడమలు కూడా చూసుకోడు. (తన పరిసరాలను పట్టించు కోకుండా దేవునిపైనే దృష్టిపెడుతాడని భావం.)
9. మరోవైపు పోతన మనసులో సాధుసజ్జనులను దర్శించాలనే ఉత్సాహం పెరుగసాగింది. హరికథలను, పురాణాలను వినాలనే కోరిక మొదలయ్యింది. శివుని పాదాలను పువ్వులతో పూజించాలనే ఆసక్తి పెరుగసాగింది.

ఇవి చేయండి

I

విని, అర్థం చేసుకొని, ఆలోచించి మాట్లాడడం

ఈనాటి కాలంలో సోదరుల మధ్య ప్రేమ ఎట్లా ఉంటున్నదని మీరు అనుకుంటున్నారు? విశ్లేషించండి.

II

ధారాళంగా చదువడం - అర్థం చేసుకొని, ప్రతిస్పందించడం

1. 'ఈ చిన్నబాలుడు అసాధ్యుడు' అనే భావం వచ్చే పద్యపంక్తి ఏది? ఆ పద్యాన్ని దాని భావాన్ని రాయండి.

2. కింది పద్యం చదువండి. భావంలోని ఖాళీలు పూరించండి.

కందుకము వోలె సుజనుడు

గ్రిందం బడి మగుడ మీదికి న్నెగయుఁ జుమీ!

మందుఁడు మృత్పిండము వలె

గ్రిందంబడి యడఁగి యుండు గృహణత్వమునన్

ఖాళీలు : అ. కింద పడ్డా పైకి లేచేవాడు

ఆ. అపజయం పాలైనా తిరిగి సాధిస్తాడు.

ఇ. మందుడు అంటె

ఈ. బంతితో పోల్చబడినవాడు

ఉ. 'మట్టిముద్ద' అనే పదానికి పద్యంలో వాడబడిన పదం

III

స్వీయరచన

1. కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

అ. ఊళ్ళోని పెద్దలందరూ అన్నదమ్ములిద్దరినీ మెచ్చుకునేవారట. మీ చుట్టుపక్కలవారు నిన్ను మెచ్చుకునేటట్లుగా నీవు ఏం చేస్తావు?

ఆ. 'కాళ్ళలో పాదరసం' అంటే మీకు ఏమి అర్థమయింది?

ఇ. 'తిప్పన - పోతన' లను రామలక్ష్మణులతో ఎందుకు పోల్చారు?

ఈ. పాఠం ఆధారంగా కవి గురించి రాయండి?

2. కింది ప్రశ్నకు పది వాక్యాల్లో జవాబు రాయండి.

పోతన బాల్యాన్ని మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV

సృజనాత్మకత / ప్రశంస

1. పోతన తన బాల్యంలో ఆడుకొనే ఆటలు తెలుసుకున్నారు కదా! అట్లాగే మీరు ఆడుకొనే ఆటలు ఏవి? ఆటలు ఎందుకోసం ఆడాలో, వాటి ప్రాముఖ్యత ఏమిటో వివరిస్తూ వ్యాసం రాయండి.

(లేదా)

2. పోతన ఆడుకునేటప్పుడు చూసినవాళ్ళు “ఈ బాలుడు అసాధ్యుడు.” అని అనుకునేవారుకదా! మరి ఇప్పుడు ఆడుకొనే పిల్లల్ని చూసి పెద్దవాళ్ళు ఏం మాట్లాడుకుంటారో ఊహించి సంభాషణలు రాయండి.

V

పదజాల వినియోగం

1. కింది వాక్యాల్లో గీత గీసిన పదాలకు అదే అర్థం వచ్చే పదాలను పాఠంలో వెతికి రాయండి.

ఉదా : భారతీయులు సోదరభావం కలిగి ఉంటారు.

సౌభ్రాత్రము

అ. లక్ష్మి పుస్తకాన్ని తెరిచి పాఠం చదివింది.

.....

ఆ. అర్జునుడు విలువిద్యయందు అధిపుడు.

.....

ఇ. బలరాముని సోదరుడు శ్రీకృష్ణుడు.

.....

ఈ. ప్రతిరోజు స్నానం చేసి శరీరాన్ని శుభ్రంగా ఉంచుకోవాలి.

.....

2. కింది పట్టికలోని ప్రకృతి - వికృతి పదాలను జతపరుచండి.

అ. భోజనం	()	క. నిద్ర
ఆ. నిదుర	()	ఖ. పుస్తకం
ఇ. పొత్తం	()	గ. బోనం

3. కింది పదాలతో సొంతవాక్యాలు రాయండి.

అ. అనుజుడు

ఆ. గొంకుజంకులు

ఇ. మేటి

ఈ. ఆసక్తి

ఉ. వెత

ఊ. అసాధ్యుడు

4. కింది వాక్యాలను చదువండి. ప్రతి వాక్యంలోనూ ఒక పదానికి అదే అర్థం వచ్చే మరికొన్ని పదాలున్నాయి. వాటి కింద గీత గీయండి.

- అరుణాస్పదమనే పురంలో ప్రవరుడు నివసించేవాడు. ఆ పట్టణం చాలా అందమైనది. ఆ నగరంలో ఆకాశాన్ని తాకే మేడలున్నాయి.
- సకాలంలో వర్షాలు పడితే ధరణి పులకరిస్తుంది. రైతు పుడమిని దున్ని విత్తనాలు చల్లుతాడు. పచ్చని పంటలతోటి అవని శోభిస్తుంది.
- కార్టీక్ ఇంటిమీద కపి కూర్చున్నది. ఆ వానరం చేతిలో కొబ్బరి చిప్ప ఉన్నది. అది చూసి మరో కోతి ఉరికొచ్చింది.
- మా గ్రామంలోని గుడి చాలా పెద్దది. నేను ప్రతినిత్యం కోవెలకు పోతాను. ఆ దేవాలయంలో ఎంతో ప్రశాంతత లభిస్తుంది.

VI

భాషను గురించి తెలుసుకుందాం

1. కింది పట్టికలోని పదాలను చదివి, పుంలింగ, స్త్రీలింగ, నపుంసకలింగ పదాలను, ఏకవచన-బహువచనాలను, అవ్యయాలను గుర్తించండి.

బాలుడు	పుట్ట	బాలురు	బొమ్మ
ఆహా	సీత	అమ్మో	ఆటలు
మరియు	శభాష్	మహిళలు	సుధాకర్
రచయిత్రి	కాని	చంద్రుడు	రవళి
అట్లని	రచనలు	బలరాం	ఆకాశం

- పుంలింగ పదాలు :
- స్త్రీలింగ పదాలు :
- నపుంసకలింగ పదాలు :
- ఏకవచనం :
- బహువచనం :
- అవ్యయం :

2. కింది వాటిని జతపరచండి.

అ. నామవాచకం	()	క. చదివింది
ఆ. సర్వనామం	()	ఖ. కాని
ఇ. విశేషణం	()	గ. ఆమె
ఈ. క్రియ	()	ఘ. ఎర్రని
ఉ. అవ్యయం	()	జ. హైదరాబాదు

3. కింది ఖాళీలను పూరించండి.

- అ. నామవాచకానికి లేదా సర్వనామానికి ఉన్న గుణాన్ని తెలిపేది
- ఆ. నామవాచకానికి బదులుగా వాడేది
- ఇ. పనిని తెలిపే మాట
- ఈ. లింగవచనవిభక్తులు లేనివి
- ఉ. పేరును తెలిపే పదం

ప్రాజెక్టుపని

మీ గ్రామంలో లేదా మీకు తెలిసిన కుటుంబంలో మంచిగా కలిసి ఉన్న అన్నదమ్ముల గురించి రాయండి. వారి గురించి మీకు ఏమనిపించిందో మీ అనుభూతుల్ని రాయండి.

నేనివి చేయగలనా ?

★ సోదరుల మధ్య ప్రేమ తగ్గడానికి గల కారణాలను చెప్పగలను.	అవును / కాదు
★ అపరిచిత పద్యాన్ని చదివి అర్థంచేసుకొని భావంలోని ఖాళీలను పూరించగలను.	అవును / కాదు
★ పోతన బాల్యాన్ని గురించి సొంతమాటల్లో రాయగలను.	అవును / కాదు
★ పాఠం ఆధారంగా వ్యాసం / సంభాషణను రాయగలను.	అవును / కాదు

గాలి ఎటు వీస్తుంటే అటు పుష్ప పరిమళం కూడా వ్యాపిస్తుంది. కానీ సత్పురుషుడు చేసిన సత్కార్యాలు గాలికే ఎదురుగా వెళ్ళి కీర్తిని వ్యాపింపజేస్తాయి.

7. ఉడుత సాయం

- గోన బుద్ధారెడ్డి

బొమ్మను చూడండి - ఆలోచించండి - మాట్లాడండి

ప్రశ్నలు

1. బొమ్మలో మీకు ఎవరెవరు కనిపిస్తున్నారు?
2. వారు ఏం చేస్తున్నారు?
3. వారు చేసే పనులవల్ల ఎవరికి మేలు జరుగుతుంది?
4. మీరు ఎవరికి, ఎప్పుడు, ఏ సందర్భంలో సహాయం చేశారు?

పాఠం నేపథ్యం / ఉద్దేశం

రావణుడు సీతను లంకకు ఎత్తుకొని పోయాడు. సీతను తిరిగి తీసుకొని వచ్చుటకు రావణునితో రాముడు యుద్ధం చేయాలనుకున్నాడు. అందుకోసం సముద్రంపై వారధిని నిర్మించుమని వానరసైన్యాన్ని ఆదేశించాడు. నలుడు నిర్మాణ కార్యక్రమంలో దిట్ట. అతనికి వానరులు రాళ్ళు, చెట్లు, గుట్టలను తెచ్చి ఇస్తున్నారు. ఆ సమయంలో ఒక ఉడుత ఎట్లా సాయం చేయబూనిందో ఈ పాఠంలో చదువుతాం. ద్విపదను పిల్లలకు పరిచయం చేయడం, ప్రాచీన సాహిత్యంపట్ల అభిరుచిని కల్పించడం, అడుగకుండనే ఇతరులకు సహాయం చేయాలనే ఆలోచన కల్పించడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠం 'ద్విపద' ప్రక్రియకు చెందినది. ద్విపదలో రెండు పాదాలుంటాయి. ఇది పాడుకోవడానికి అనువుగా ఉంటుంది. ఈ పాఠం “రంగనాథ రామాయణం” లోని ‘యుద్ధకాండ’ లోనిది.

కవి పరిచయం

(13వ శతాబ్దం)

గోన బుద్ధారెడ్డి 13వ శతాబ్దివాడు. ఇతడు కాకతీయుల సామంతరాజు. వర్ధమాన పురాన్ని (ప్రస్తుతం నందివడ్డెమాన్ మహబూబ్ నగర్ జిల్లా లోనిది) పాలించాడు. తన తండ్రిపేరిట ‘రంగనాథ రామాయణం’ యుద్ధకాండ వరకు ఇతడు రాయగా మిగిలిన భాగాన్ని ఇతని కుమారులు కాచ భూపతి, విఠలనాథుడు పూర్తిచేశారు. ఇది తెలుగులో తొలి రామాయణం. ఇందులోని శైలి సరళంగా, మధురంగా ఉంటుంది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- ★ పాఠంలోని బొమ్మను చూడండి. పాఠం ముందున్న ప్రవేశిక చదువండి. పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి.
- ★ పాఠాన్ని చదువండి. అర్థంకాని పదాలకింద గీతలు గీయండి.
- ★ అర్థంకాని పదాలను, వాక్యాలను గురించి మీ మిత్రులతో చర్చించండి.
- ★ పాఠ్యపుస్తకం చివరన ఉన్న “పదాలు - అర్థాలు” పట్టిక చూసి, తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకొండి.

ప్రవేశిక

పరస్పర సహాయసహకారాలు మనుషులకైనా, జంతువులకైనా అవసరం. అయితే సమాజంలో మూడురకాల వారుంటారు. ఒకరు అధములు. వీరు ఎవరైనా సహాయం చేయుమని కోరినా చేయరు. ఇంకొకరు మధ్యములు. వీరు ఎవరైనా సహాయం చేయుమని కోరితేనే సహాయం చేస్తారు. మరొకరు ఉత్తములు. వీరు ఇతరుల అవసరాలను గుర్తించి తమకు తాముగా సహాయం చేస్తారు. ఇట్లాంటి ఉత్తమ లక్షణం గలిగిన ఉడుత గురించి ఈ పాఠంలో చదువుకుందాం.

I

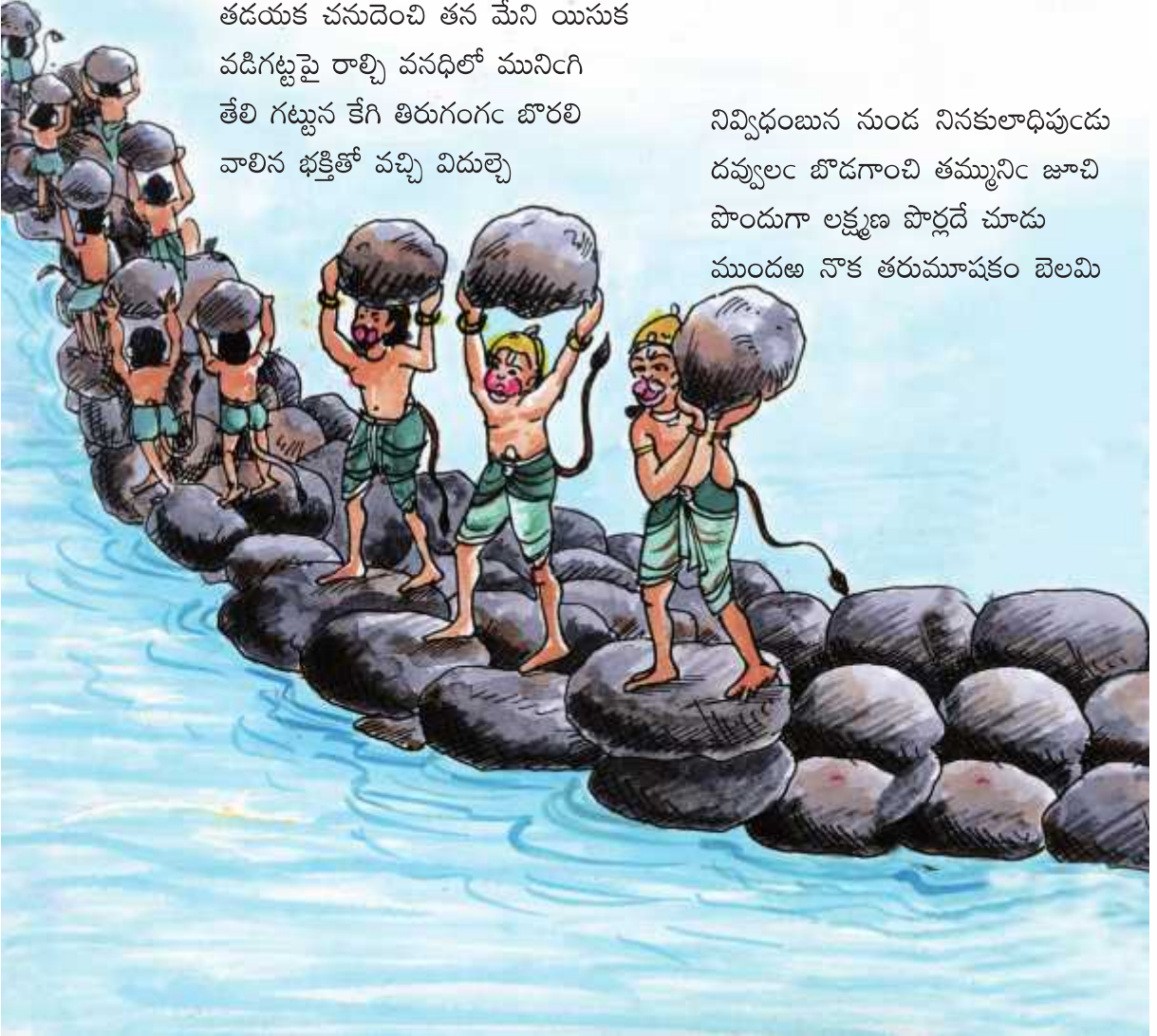
నలు చేతిక కొసగఁ నా నలుఁ డవి పుచ్చి
తలకొని కట్ట నా తరి యొక్క యుడుత
గొబ్బున సేతువు గొనసాగవలయు
నిబ్బలియులకుఁ దోడేసి గావించు
ననుచు శ్రీరాముని యడుగుఁ దామరలు
మనమునఁ జేర్చి యమ్మనుజేశు నెదుర
నచ్చపు భక్తితో నట వార్ధి మునిఁగి
వచ్చి తా నిసుకలో వడిఁ బొరలాడి

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ “నిర్మల భక్తి” అంటే ఏమిటి?
- ★ ‘అడుగు దామరలు మనమున జేర్చి’ అంటే నీకేమి అర్థమైంది?
- ★ ఉడుత నీళ్ళలో మునిగి ఇసుకలో పొర్లాడి వేగంగా వచ్చి కట్టపై రాలుస్తున్నదికదా! అట్లా ఎందుకు చేయాలని అనుకున్నది?

తడయక చనుదెంచి తన మేని యిసుక
వడిగట్టపై రాల్చి వనధిలో మునిఁగి
తేలి గట్టున కేగి తిరుగంగఁ బొరలి
వాలిన భక్తితో వచ్చి విదుల్చె

నివ్విధంబున నుండ నినకులాధిపుండు
దవ్వలఁ బొడగాంచి తమ్మునిఁ జూచి
పొందుగా లక్ష్మణ పొర్లదే చూడు
ముందఱ నొక తరుమూషకం బెలమి

II

నామీంద భక్తి యున్నతగతి బూని
తా మేను జలముల దడపి గట్టునకు
జని వేగ నిసుకపై జల్లాడి తిరుగ
జనుదెంచి కొండల సందున రాల్చి
కరమొప్పుచున్నది కపికులాధీశు
లురుశక్తి దరు గిరు లొగి దెచ్చుచోట
దా నెంత యని మదిదలపక ప్రేమ
బూని సహాయమై పొదలుచున్నదియు
కనుగొంటివే యన గమలాప్త వంశ!
కనుగొంటి భవ దంఘ్రికమల యుగ్మమును

నెవ్వడు మదినిల్చి యెసగుఁ దృణంబు
 నవ్వేల్పు గిరిబోలు ననిన గాకున్నె
 కావున భక్తియ కారణం బనఘ
 ననవుడు ముదమంది నలినాప్తసుతుని
 గనుగొని మఱి దాని గనుగొను వేడ్క
 బెనగొనుచున్నది ప్రేమ నిచ్చటికి
 దెమ్మన్న వేగంబె దెచ్చి సుగ్రీవు
 డమృహాత్ముని చేతి కందియిచ్చుటయు
 బలుదెఱంగుల జాల బ్రస్తుతిజేసి
 కలిత దక్షిణకరాగ్రమున దువ్వుటయు
 నల యుడుతకు వెన్న నమరెఁ ద్రిరేఖ
 చులుకనై చూడ్కుల సుఖకరంబుగను

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ రామలక్ష్మణుల సంభాషణ ద్వారా మీరు ఏమి గ్రహించారు?
- ★ 'ఉడుతాభక్తి' అంటే ఏమిటి?

తాత్పర్యం

సముద్రంపై వానరులు వారధి నిర్మిస్తున్న సమయంలో వానరభల్లూకాలు నలుని చేతికి రాళ్ళూ, రప్పలూ, కొండలూ తెచ్చి ఇస్తుండగా నలుడు వాటిని తీసుకొని సేతువు నిర్మాణం చేస్తున్నాడు. ఆ సమయంలో ఒక ఉడుత “తొందరగా సేతువు నిర్మాణం జరగాలి. అందుకోసం ఈ వీరులకు చేయూతనిస్తాను.” అంటూ శ్రీరాముని పాదపద్మాలను మనసులో నిల్పుకొన్నది. అతని ఎదురుగా, నిర్మలభక్తితో సముద్రంలో మునిగి వచ్చి యిసుకలో పొర్లి వెంటనే కట్టపైకి వచ్చి, తన ఒంటికి అంటిన యిసుకను రాలుస్తున్నది. మళ్ళీ సముద్రంలో మునిగి యిసుక నంటించుకొని వారధిపై విడిలిస్తూ ఉన్నది. భక్తితో ఉడుత చేస్తున్న చిన్న సాయాన్ని శ్రీరాముడు చూసి, తమ్ముడు లక్ష్మణుని పిలిచి “నాపై భక్తితో ఉడుత సముద్రజలాల్లో తడిసి యిసుకనంటించుకొని రాళ్ళమధ్య విడిలిస్తున్నది. బలవంతులైన వానరులు కొండలను, వృక్షాలను తెచ్చి వేస్తుంటే తానెంత? తన శక్తి యెంత? అని అనుకోకుండా ప్రేమతో సహాయం చేస్తున్నది. చూశావా?” అని అన్నాడు. అది విన్న లక్ష్మణుడు “నీ పాదాలను మనసులో నిలిపి, భక్తితో, గడ్డిపోచంత (కొంచెం) పని చేసినా అది కొండతో సమానం. భక్తే ప్రధానం కదా!” అన్నాడు. శ్రీరాముడు సంతోషించి సుగ్రీవునితో ఉడుతను తన దగ్గరికి తీసుకొని రమ్మన్నాడు. సుగ్రీవుడు ఉడుతను తెచ్చి రామునికి ఇచ్చాడు. శ్రీరాముడు ఉడుతను పలువిధాల పొగడి తన కుడిచేత దాని వీపుపై దువ్వాడు. ఉడుత వీపుపై మూడురేఖలు చూడడానికి అందంగా ఆనందకరంగా ఏర్పడ్డాయి.

ఇవి చేయండి

I

విని, అర్థం చేసుకొని, ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. పాఠాన్ని (ద్విపదను) రాగ, భావయుక్తంగా పాడండి.
2. మీరు ఎవరికైనా సాయం చేశారా? అప్పుడు వారు ఏవిధంగా స్పందించారు?

II

ధారాళంగా చదువడం - అర్థం చేసుకొని, ప్రతిస్పందించడం

1. కింది అర్థం గల పద్యపాదాలు మీ పాఠంలోని పద్యాలలో ఎక్కడ ఉన్నాయో గుర్తించి ఆ పాదాలు రాయండి.
 - అ. త్వరగా సేతువు నిర్మాణం కావాలి.
 - ఆ. తన ఒంటికంటిన యిసుకను రాలుస్తున్నది.
 - ఇ. పలు విధాల పొగడి.
 - ఈ. భక్తితో గడ్డిపోచంత పనిచేసినా అది కొండతో సమానం.
2. కింది పద్యాన్ని చదివి సరైన జవాబును గుర్తించండి.

ఉపకారికి నుపకారము
విపరీతము కాదు సేయ వివరింపంగా
అపకారికి నుపకారము
నెపమెన్నక చేయువాడె నేర్పరి సుమతీ!

అ. అపకారి	()
క) కీడు చేసేవాడు	ఖ) మేలు చేసేవాడు
గ) సాహసం చేసేవాడు	ఘ) ఏదీకాదు
ఆ. పద్యానికి శీర్షిక	()
క) ఉపకారం	ఖ) మమకారం
గ) అపకారం	ఘ) ఏదీకాదు

- ఇ. గొప్ప విషయం ()
- క) అపకారికి ఉపకారం చేయడం ఖ) ఉపకారికి ఉపకారం చేయడం
- గ) అపకారికి అపకారం చేయడం ఘ) ఏదీకాదు
- ఈ. పద్యంలో 'తప్పు' అనే అర్థం వచ్చే పదం ()
- క) ఎన్నక ఖ) నెపము
- గ) విపరీతము ఘ) నేర్పరి
- ఉ. పద్యమకుటం ()
- క) సుమతీ ఖ) కుమతీ
- గ) మందమతి ఘ) ఏదీకాదు

III

స్వీయరచన

1. కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

- అ. తొందరగా సేతువు నిర్మాణం కొనసాగాలని ఉడుత అనుకోవడంలో గల ఉద్దేశం ఏమిటి?
- ఆ. భక్తితో చేసే చిన్నపనైనా పెద్ద ఫలితాన్ని ఇస్తుంది. సమర్థిస్తూ రాయండి.
- ఇ. రాముడు ఉడుత చేసిన సహాయాన్ని మెచ్చుకొని వీపును దువ్వాడు. అట్లాగే మీరు చేసిన సహాయాన్ని ఇతరులు మెచ్చుకొన్న సంఘటన గురించి రాయండి.
- ఈ. ఈ పాఠం ఆధారంగా గోన బుద్ధారెడ్డి కథ చెప్పిన విధానం ఎట్లా ఉన్నది? వివరించండి.

2. కింది ప్రశ్నకు పది వాక్యాల్లో జవాబు రాయండి.

ఉడుత సాయం పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని సొంత మాటల్లో రాయండి.

IV

సృజనాత్మకత / ప్రశంస

1. ఈ పాఠాన్ని గేయరూపంలో రాయండి.
(లేదా)
2. పక్కపేజీలోని బొమ్మను చూసి సంభాషణలు రాయండి.

V

పదజాల వినియోగం

1. ఈ కింది వాక్యాలు చదువండి. ప్రతి వాక్యంలోను ఒక పదానికి అదే అర్థం వచ్చే మరో రెండు పదాలు ఉన్నాయి. ఆ పదాలకింద గీత గీయండి.

అ. హిమాలయపర్వతాల్లోని ఎవరెస్టు శిఖరాన్ని పూర్ణిమ, ఆనంద్లు ఎక్కి, ఆ అద్రిపై భారత జాతీయపతాకం ఎగురవేసి, కొండంత కీర్తిని పొందారు.

ఆ. రామాపురానికి, రంగాపురానికి మధ్యన వంతెన కట్టడంవల్ల రెండు గ్రామాల ప్రజలు ఆ వారధి మీదుగా రాకపోకలు సాగిస్తున్నారు. ఆ సేతువు పుణ్యంకొద్ది ఆ గ్రామాల మధ్య దూరం చాలా తగ్గింది.

ఇ. ప్రజాధనం పచ్చికలా మేసినవాణ్ణి గడ్డిపోచలా భావించి, వాడికి తృణమే తిండిగా పెట్టాలి.

ఈ. హనుమంతుడు వార్ధి దాటి, సముద్రుడికి దండంపెట్టి, లంకను కాల్చి, తోకను వనధిలో ముంచి చల్లార్చుకున్నాడు.

2. కింది వాక్యాలలోని ప్రకృతి - వికృతులను గుర్తించి రాయండి.

ఉదా|| హనుమంతుడు రాముణ్ణి భక్తితో కొలిచాడు. ఆ బత్తి ఎన్నటికీ తరగదు.

భక్తి - బత్తి

అ. మనుషులు దవ్వుగా ఉన్నా మమతలు దూరం కాకూడదు.

ఆ. స్వచ్ఛభారత్ కార్యక్రమానికి నావంతు సహాయం చేస్తున్నాను, మీరూ నాలాగే సాయం చెయ్యండి.

ఇ. వానరాల శక్తితో పోలిస్తే ఉడుత శక్తి కొంచెమే అయినా ఆ కొంచెం సత్తువతోనే అది వారధి కట్టడంలో సాయం చేసింది.

VI

భాషను గురించి తెలుసుకుందాం

1. భాషలను సరైన భాషాభాగాలతో పూరించి అవి ఏ భాషాభాగాలో రాయండి.

- అ) రవి పుస్తకం తెరిచి పాఠం ()
- ఆ) రాముడు తో కలిసి అరణ్యానికి పోయాడు. ()
- ఇ) కిరణ్ పరుగుపందెంలో పాల్గొన్నాడు. చాలా వేగంగా పరుగెత్తి మొదటి స్థానంలో నిలిచాడు. ()
- ఈ) ! అంతపని జరిగిందా? ()
- ఉ) పండుగరోజు విమల బట్టలు కట్టుకున్నది. ()

2. కింది వాక్యాల్లో విభక్తి ప్రత్యయాలను గుర్తించి వాటికింద గీతలు గీయండి. అవి ఏ విభక్తులో బ్రాకెట్లలో రాయండి.

- అ) మౌనిక మల్లెపూలను ధరించింది. ()
- ఆ) రాజేందర్ అడవికి వెళ్ళి ఉసిరికాయలు తెచ్చాడు. ()
- ఇ) చిన్నపిల్లలు పెద్దలతో గౌరవంగా మెలగాలి. ()
- ఈ) కీర్తన ఇంజనీరింగ్ చదువడంకోసం బాసర వెళ్ళింది. ()
- ఉ) రహీమ్ సహాయం చేయడంవల్ల యాదగిరి కష్టాల్లోంచి గట్టెక్కాడు. ()

3. కింది పేరాలో ఉన్న విభక్తి ప్రత్యయాలను, భాషాభాగాలను గుర్తించి పట్టికలో రాయండి.

పూర్వం ఉజ్జయినీ నగరమందు విక్రమార్కుడనే రాజు ఉండేవాడు. అతడు ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె పరిపాలించేవాడు. ఒకసారి ఆయన దేశసంచారం కొరకు బయలుదేరి అనేక ప్రాంతాలు తిరుగుతూ, కాశీపట్టణం చేరుకున్నాడు. అక్కడ పవిత్రమైన గంగానదిలో స్నానంచేసి, అక్కడి గుడిలో దేవతలను పూజించి, గుడినుంచి బయటకు వస్తుండగా చెవులకు ఇంపైన సంగీతం వినబడింది. ఆ మధురమైన సంగీతం వినవచ్చేవైపు నడిచాడు. అక్కడ ఒక తోటలో ఒక స్త్రీ, స్నేహితురాళ్ళతో కలిసి వీణను వాయిస్తూ పాట పాడుతున్నది.

ప్రత్యయము	విభక్తి పేరు	భాషాభాగ పదం	భాషాభాగం పేరు

ప్రాజ్ఞెక్తుపని

తెలుగులో రాయబడిన రామాయణాల వివరాలను సేకరించి రాయండి.

కవి పేరు / కవయిత్రి పేరు	గ్రంథం పేరు	ఇతర విశేషాలు

నేనివి చేయగలనా ?

- ★ పాఠాన్ని రాగ, భావయుక్తంగా పాడగలను. అవును / కాదు
- ★ అపరిచిత పద్యాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు సరైన జవాబులను గుర్తించగలను. అవును / కాదు
- ★ పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని సొంతమాటల్లో రాయగలను. అవును / కాదు
- ★ ఇతరుల అవసరానికి సహాయం చేయడంలో గల తృప్తిని వివరిస్తూ అవును / కాదు
వ్యాసం/గేయం రాయగలను.

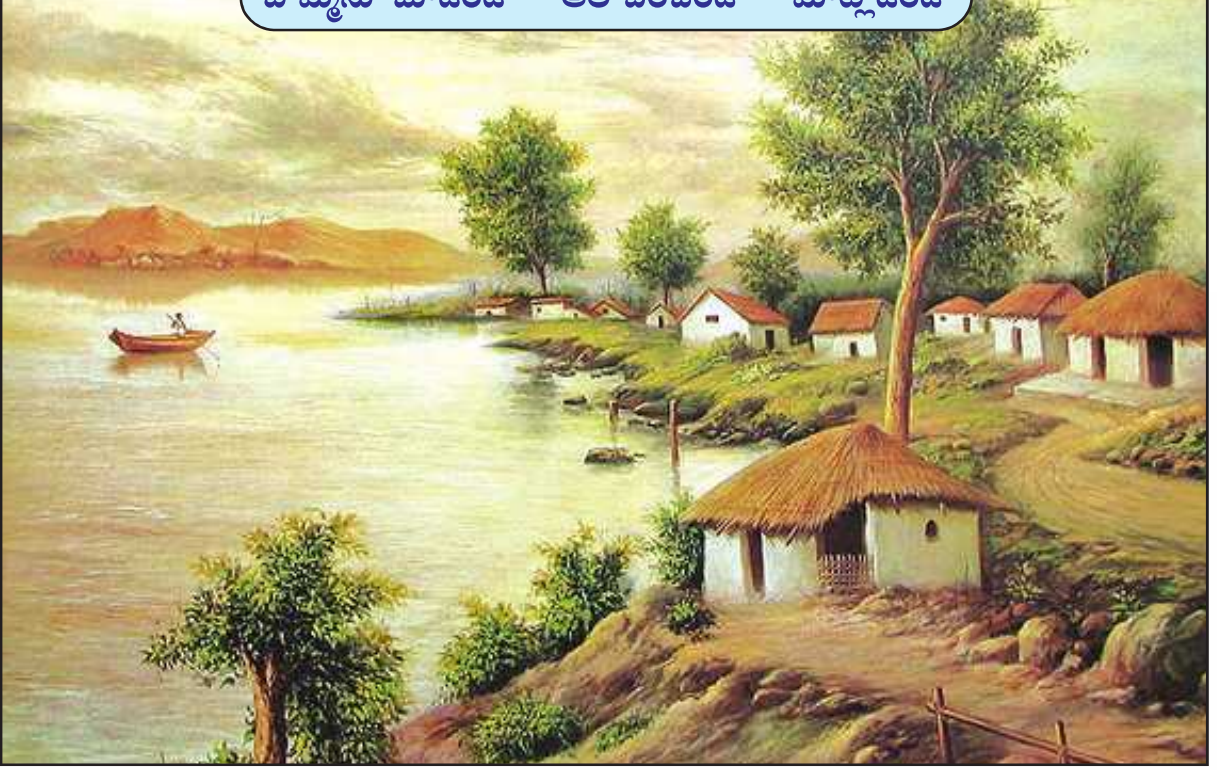

యాంతి న్యాయ ప్రవృత్తస్య తిర్యంచోపి మహాత్మనః ।

భావం : న్యాయమార్గంలో నడిచే మహానుభావునికి పశు పక్ష్యాదులు కూడా సహాయపడుతాయి.

8. చెరువు

బొమ్మను చూడండి - ఆలోచించండి - మాట్లాడండి

ప్రశ్నలు

1. పై బొమ్మలో మీకు ఏమేమి కనిపిస్తున్నాయి?
2. ప్రజలకు చెరువుల అవసరం ఏమిటి?
3. ప్రస్తుతం చెరువుల పరిస్థితి ఎట్లా ఉన్నది?
4. చెరువు గురించి మీకు తెలిసిన విషయాలు చెప్పండి.

పాఠం ఉద్దేశం

తెలంగాణ ప్రాంతంలో దాదాపు ప్రతి ఊరి లోను చెరువులున్నాయి. అవి ప్రజావసరాలకు, సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు నిలయాలు. పశుపక్షి మృగ కీటకాలకు ఆవాసాలు. వృత్తులకు ఉనికిపట్టు. అటువంటి చెరువులను మనం సంరక్షించుకొంటే అవి మనను సంరక్షిస్తాయని తెల్పడము, తెలుగు భాషా సౌందర్యాన్ని పెంపొందించే జాతీయాలు, సామెతల గురించి తెలుపడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠం స్వగతం ప్రక్రియకు చెందినది. అంటే ఎవరికి వారే తమకు సంబంధించిన విషయాలను తమలో తాము అనుకోవడం, ఎదుటివారికి తెలిసేటట్లుగా చెప్పుకోవడం స్వగతం. ఇది ఉత్తమపురుష కథనంలో ఉంటుంది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- ★ పాఠంలోని బొమ్మను చూడండి. పాఠం ముందున్న ప్రవేశిక చదువండి. పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి.
- ★ పాఠాన్ని చదువండి. అర్థంకాని పదాలకింద గీతలు గీయండి.
- ★ అర్థంకాని పదాలను, వాక్యాలను గురించి మీ మిత్రులతో చర్చించండి.
- ★ పాఠ్యపుస్తకం చివరన ఉన్న “పదాలు - అర్థాలు” పట్టిక చూసి, తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకొండి.

ప్రవేశిక

నేను ఊరి సౌందర్యానికి తొలిమెట్టును! వ్యవసాయానికి ప్రధాన వనరును! బతుకమ్మలను సాగనంపే వేళ ఊరికి బతుకునిమ్మని నాలో చేర్చుకుంటాను! మళ్ళీ రా! వినాయకా అని జనం నాచెంతకు వినాయకులను పంపిస్తారు. పిల్లలకు వేసవిలో నేనే ఆటవిడుపును. పశుపక్ష్యాదులకు నీటినిచ్చే కేంద్రాన్ని నేను! ఇంతకూ నేనెవరో చెప్పలేదుకదా! పల్లెటూరి కల్పవల్లిగా పేరొందిన చెరువును!! నా హృదయాంతరంగ భావాన్ని చెబుతా వినండి...

I

తెల తెల వారుతున్నది..... సూర్యుడు బంగారు ముద్దలా లేచి వస్తున్నడు. వీచే చల్లగాలి కన్నతల్లి స్పర్శమాదిరి హాయిగా ఉన్నది. పక్షుల కిలకిలలు మంగళవాద్యంలాగ మారుమ్రోగుతున్నాయి. ఆహారం కొరకు రెక్కబలం చూపుతూ ఆకాశంలో దూసుకువెళ్ళే పక్షులు బద్దకానికి స్వస్తి పలుకమంటున్నాయి. పశువులు సమైక్యతను చాటుతూ నావైపుగా బిరబిర అంగలు వేస్తున్నాయి. రైతులు నన్ను పలకరించుకుంట తమ పొలాలకు వెళుతున్నారు. ఇంతకు నేనెవరిని అనుకుంటున్నరా? మీరనుకుంటున్నది నిజమే!

నేను చెరువును. సమాజానికి కల్పతరువును. అన్ని వృత్తులూ కొనసాగడానికి ఆధారాన్ని. ఉత్పాదక శక్తులకు ఊతాన్ని. వ్యవసాయానికి ప్రధానమైన వనరును. ఆబాలవృద్ధులను అలరించే పర్యాటక కేంద్రాన్ని. వినోదాన్ని పంచే వేదికను. సంస్కృతిని ప్రతిబింబించే అద్దాన్ని, కళలకు ప్రేరణను. సామెతలు, జాతీయాలు, పాటలకు జన్మస్థలాన్ని. పరోపకారభావాన్ని చాటే పవిత్ర గ్రంథాన్ని. మనుషులనేకాదు, పశుపక్ష్యాదులను కూడా సమాదరించే సమతాకేంద్రాన్ని. సమాజంతో అల్లుకుపోయిన విడదీయరాని బంధాన్ని.

నా గురించి కొన్ని విషయాలను మీకు చెప్పాలనుకుంటున్నా. పొద్దుపొద్దున్నే ఈ పోరేమిటి? అనుకోకండి. ఇప్పుడైతేనే మనసు ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. మనసు బాగున్నప్పుడే నాలుగు మాటలు చెవికెక్కుతాయి.

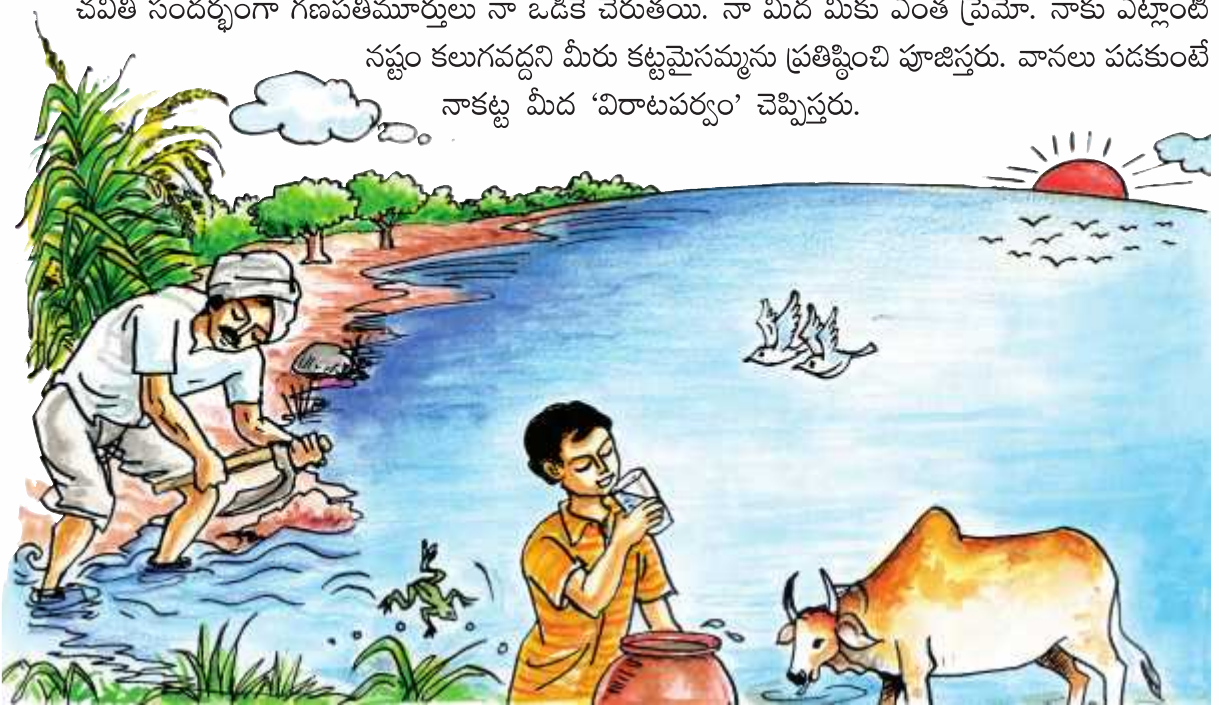
ఊరికి ఊపిరి పోయాలంటే ముందు నాకు ముగ్గువోయాలే. నాకట్ట గట్టిపడ్డంకనే ఇండ్లగోడలు పైకి లేస్తాయి. “నీరేప్రాణాధార” మన్నడు ఒక కవి. అన్నిటికీ నీరు కావలసిందే కదా! “నిలువ నీడకై తరువు, నిలువ నీటికై చెరువు” ఉండవల్సిందే. నీరు లేక ఊరు ఎట్లా బతుకుతుంది? మనుషులకే కాదు పశుపక్ష్యాదులకు తాగునీరు, పంటపొలాలకు సాగునీరు అందించేది నేనే. వ్యవసాయ బావులేకాదు ఊరిలోని మంచినీళ్ళ బావులు కూడా కళకళలాడేది నావల్లే. భూగర్భజలానికి నేను శ్రీరామరక్ష. నేనుంటే వండిన కుండున్నట్లే.

నాలుగు ముద్దులు కడుపులోకి దిగాలంటే వ్యవసాయం చేయాల్సిందే. ఆ వ్యవసాయానికి ఆధారకేంద్రాన్ని. నేను నిండితే అందరికీ చేతనిండా పనే. మత్స్యకారులు నా చేపలతో వ్యాపారం చేసుకోగలుగుతున్నారు. ప్రత్యక్షంగా పరోక్షంగా ఎందరో నన్నాశ్రయించి హాయిగా బతుకుతున్నారు. ఒకరకంగా చెప్పాలంటే నేను ఉత్పాదక ప్రేరణాశక్తిని. “పరోపకారార్థమిదం శరీరమ్” - అన్న సూక్తికి ప్రత్యక్ష ఉదాహరణను. నేను లేని పల్లెను ఊహించుకోవడమే కష్టం.

నా నీరే కాదు. నా మట్టి కూడా మీకెంతో ఉపయోగపడుతుంది. నా ఒండ్రుమట్టి ఎంతో సారవంతమైనది. అది సహజమైన ఎరువు. అందుకే దీనిని బండ్లమీద ఎక్కించి రైతులు సగౌరవంగా పొలాలకు తోలుకుంటారు. నాలోని ఔషధగుణాలు ఆయుర్వేదవైద్యులకెరుక. నా ఒండ్రుమట్టి చికిత్సతో తీవ్రజ్వరాలు కూడా మటుమాయమైతాయి.

సంస్కృతితో ముడిపడ్డ జీవితం నాది. బతుకమ్మ పండుగకు నావైభోగం ఇంతంతనరానిది. అమ్మలక్కలందరూ బతుకమ్మలతో నాదగ్గరికే వస్తారు తల్లిగారింటికి వచ్చినట్లు. తంగేడు, గునుగు, గుమ్మడి పూలతోటి సింగారించిన ఈ పూలవల్ల నీటికాలువ్యం దూరమైతది. మన సంప్రదాయాల వెనుక ఎన్నో శాస్త్రీయ రహస్యాలున్నాయి. బతుకమ్మను నానీటిలోనే వదులుతరు. అలల ఉయ్యాలపై బతుకమ్మ సాగిపోతుంటే చూడముచ్చటగా ఉంటుంది. వినాయక

చవితి సందర్భంగా గణపతిమూర్తులు నా ఒడికే చేరుతాయి. నా మీద మీకు ఎంత ప్రేమో. నాకు ఎట్లాంటి నష్టం కలుగవద్దని మీరు కట్టమైనమ్మను ప్రతిష్ఠించి పూజిస్తారు. వానలు పడకుంటే నాకట్ట మీద ‘విరాటపర్వం’ చెప్పిస్తారు.

కవులు, కళాకారులకు నేనంటే ఎంత ఇష్టమో! కవులు నాపై ఎన్నో పాటలు, పద్యాలు, కథలు రాశారు. వారు రాసిన పాటలను గాయకులు పాడుతుంటే ప్రజల్లో ఎంత చైతన్యం! ఒక్కొక్కసారి అవి విని ముక్కున వేలేసుకుంటుంది. ఎందరో చిత్రకారులు నాదృశ్యాలను చిత్రించి భేషనిపించుకున్నారు. భజనబృందాలు, కోలాటాల గుంపులు, బతుకమ్మలు, బొడ్డెమ్మలు ఆడే మహిళలు తమ ఆటపాటలతో నా ఆనందాన్ని ఇబ్బడిముబ్బడి చేస్తారు.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ 'మనసు బాగున్నప్పుడే నాలుగు మాటలు చెవికెక్కుతాయి'. అనడంలో ఆంతర్యం ఏమిటి?
- ★ భూగర్భజలానికి నేను 'శ్రీరామరక్ష' అని చెరువు అనడాన్ని మీరెట్లా సమర్థిస్తారు?

II

పిల్లలకు నేనొక ఆటస్థలాన్ని. అబ్బో! వీళ్ళను చూడండి. బోకెపెంకలను నానీటిపై విసురుతున్నారు. అవి కప్పల్లాగా దుంకుతూ పోతున్నాయి. ఆ విసరడంలో ఎంత ఒడుపుందో చూస్తే ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఎవరిలో ఏ నైపుణ్యముంటుందో కదా! అవకాశం వస్తే తప్ప బయటపడదు. పిల్లలకైతే నా నీటిలో ఈతకొట్టాలని ఎంత ఆత్రమో! కొన్నిసార్లు అది బెడిసికొట్టి ప్రాణాలకే ముప్పుతెచ్చిన సంఘటనలు నాకింకా గుర్తున్నాయి. 'అతి సర్వత్ర వర్షయేత్' అతి ఎప్పుడూ పనికిరాదు. మీదు మిక్కిలి నీటిదగ్గర, నిప్పుదగ్గర సాహసం చేయొద్దని పెద్దలు 'చెవినిల్లుగట్టుకొని' మరీ చెప్పారు.

నా అలుగు పారినపుడు ప్రజల కండ్లల్లో వెలుగును చూసితీరాల్సిందే. అక్కడ ఒక జాతర వాతావరణమే! ఉరకలు వేస్తూ దుంకి ముందుకు సాగే నా నీరు కార్యశీలియైన ఉత్సాహవంతుని లక్షణాన్ని చెప్పకనే చెవుతది. ఆ 'రామసక్కని' దృశ్యాన్ని చూడడానికి రెండు కండ్లు చాలవు. చూసేవాళ్ళు కొందరైతే, నా నీళ్ళలో స్నానం చేసేవాళ్ళు మరికొందరు. అలుగుకట్టమీది నుండి అటు ఇటు నడుస్తూ తమ సాహసాన్ని ప్రదర్శించేవారు ఇంకొందరు. ఎక్కడో పట్టుదప్పి నీళ్ళలో జారిపడితే అక్కడి వాళ్ళంతా గొల్లున నవ్వుతారు. పడినవాళ్ళు నీళ్ళపాలే కాదు, నవ్వులపాలొతరు కూడా.

